

Příběh Abrahama, Otce víry (Gn 11,27- 25,11)

Výkladové poznámky zpracoval Mgr. Karel Taschner, Th.D.

Povolání Abrahama – Gn 11,27-12,9; Sk 7,3-4

1/ „Slyšte mě, kdo usilujete o spravedlnost, kdo hledáte Hospodina. Pohledte na skálu, z níž jste vytesáni, na hlubokou jámu, z níž jste vykopáni. Pohledte na Abrahama, svého otce, a na Sáru, která vás v bolestech porodila. Jeho jediného jsem povolal, požehnal jsem mu a rozmnožil jsem ho“ (Iz 51,1-2).

V Bibli je Abraham nazván „kníže Boží“ (Gn 23,6), „prorok“ (Gn 20,7), „přítel Boží“ (Jk 2,23). Apoštol Pavel o něm hovoří jako o otci všech věřících (Ř 4,11) a vybízí nás, abychom šli „ve stopách víry našeho otce Abrahama“ (Ř 4,12). V nedělních shromážděních budeme postupně sledovat celý příběh Abrahamova života víry a v mnohém nám bude sloužit jako příklad toho, že „spravedlivý bude živ z víry“ (Ga 3,11).

2/ Přečtený oddíl Gn 11,27-12,9 slouží jako úvod i shrnutí Abrahamovy životní dráhy. Úvodní biografické detaily (11,27-32) tvoří konec prvotních dějin. Po stvoření člověka a jeho vzpouře proti Stvořiteli následuje vyhnání člověka z ráje, bratrovražda, růst bezbožnosti a násilí, Boží soud skrze potopu a milostivé zachování Noého a jeho rodiny, stavbě babylonské věže se Hospodin znovu milostivě ujímá iniciativy a povolává Abrahama, aby v něm byly požehnány všechny národy světa. Abraham je nejen otcem věřících, ale také synem Šéma, synem Noeho a vposledu synem Adama. Tento oddíl spojením patriarchů s prvotními dějinami dává povolání Abrahama kosmické zasazení: Hospodin, který jej povolal, aby opustil Kaldejské Ur je také stvořitel a soudce univerza. Příběh Abrahama je nejen významný jako příběh patriarchy a otce Izraele, ale v něm je darováno zaslíbení univerzálního požehnání, na němž mohou mít účast lidé všech národů, všech potomků Adama. Informace na konci 11. kapitoly slouží jako uvedení Abrahama a jeho rodiny, takže se poprvé dovídáme o těch, s kterými se budeme setkávat v následujících kapitolách, zvláště Sáru, Lota, Náchora a Milku.

Rodnou zemí Abrahama, jeho otce Teracha a celého jeho rodu je Kaldejské Ur. Město Ur leželo při jižním toku řeky Eufratu nedaleko Perského zálivu. Již 4000 let před Kristem zde byla vyspělá státní organizace. Lidé zde žili v blahobytné kultuře. Město se stalo kulturním a náboženským centrem – centrem kultu uctívání Měsíce. Jeho otec Terach byl aktivním ctitelem a služebníkem tohoto pohanského božstva. Jméno Térach je ze stejného slovního kořene jako jerach= měsíc (doba), jareach=měsíc (luna). „„Jozue řekl všemu lidu: "Toto praví Hospodin, Bůh Izraele: Vaši otcové, Terach, otec Abrahamův a otec Náchorův, sídlili odedávna za řekou Eufratem a sloužili jiným bohům“ (Joz 24,2).

3/ Boží povolání Abrahama a jeho odpověď jsou shrnuty v oddíle Gn 12,1-9. Tento oddíl je shrnutím toho nejpodstatnějšího v životě Abrahama. Na Hospodinův rozkaz opouští Abraham svou zem, dům svého otce a stává se mužem poslušné víry, který žije z Božích zaslíbení a

požehnání a jako otec všech věřících se stává požehnáním všem národům. Boží povolání prožil Abraham již ve svém rodišti v Kaldejském Ur. „*Bůh slávy se zjevil našemu praotci Abrahamovi ještě v Mezopotámii, než se usadil v Cháranu, a řekl mu: 'Opust' svou zemi a své příbuzné a jdi do země, kterou ti ukážu.' A tak vyšel Abraham z Chaldejské země a usadil se v Cháranu.*“ V Cháranu zemřel jeho otec Terach, ale Abraham se nemůže zastavit na půli cesty, když přijal naléhavé Boží povolání.

„*I řekl Hospodin Abramovi: 'Odejdi ze své země, ze svého rodiště a z domu svého otce do země, kterou ti ukážu'*“. Abraham má opustit vše, co bylo dosud náplní i smyslem jeho života. Jeho život dostává docela jiný smysl a směr. Každý požehnaný život začíná Božím povoláním, které znamená vzdát se dosavadních životních opor a jistot a plně se svěřit Božímu vedení. Když Bůh chce, abychom se něčeho vzdali, nebojme se. On nás vždy chce obohatit. Také Boží Syn Ježíš Kristus pověděl svým učedníkům: „*Neboť kdo by chtěl zachránit svůj život, ten o něj přijde; kdo však ztratí svůj život pro mne, nalezne jej*“ (Mt 16,25).

Rozkaz mnohé opustit a vzdát se toho je spojen s příslibem úžasných zaslíbení.

a/ „*Učiním tě velkým národem*“. Abraham, který má 75 let a jeho manželka je neplodná se má stát tím, z něhož povstane velký národ. Jeho potomky jsou nejen Izrael, ale duchovními dědici jsou i ti, kteří následují příkladu jeho víry a věří v Ježíše Krista, syna Abrahamova a Syna Božího.

b/ „*Požehnán tě*“. V Bibli vidíme, jak se zápasí o požehnání. Touha po požehnání je projevem opravdové víry v Boha.

c/ „*Velké učiním tvé jméno*“. Stavitelé babylonské věže si chtěli učinit jméno, tím co dokáží postavit (Gn 11,4). I dnes se lidé ženou za lidskou slávou. Pravou hodnotu a význam našeho života však dává Bůh sám. Jméno znamená v Bibli samotné bytí. Vztah mezi jménem a jeho nositelem bývá často významný. Jméno Abram znamená „*vyvýšený otec*“, Abraham „*otec hlučícího davu pronárodů*“ (17,5).

d/ „*Staň se požehnaním*. Žehnající Bůh zaslubuje Abrahamovi: „*Požehnám tě...Staň se požehnaním*“. Jen požehnání mohou být druhým požehnaním. Bůh své požehnání nikdy nedává pro naše soukromé vlastnictví, ale vždy s cílem, abychom jej dávali dále. Kdo Boží požehnání nepředává dál, ten jej časem ztrácí. Je krásným povoláním stát se nástrojem Božího požehnání.

e/ „*Požehnám těm, kdo žehnají tobě, prokleji ty, kdo ti zlořečí*.“ Zde Hospodin dává Abrahamovi na vědomí, že spolu s Božím požehnaním se musí připravit na utrpení. Lidé Božím lidem buď žehnají, nebo zlořečí. Kdo na své okolí silně zapůsobí, musí počítat též s utrpením. Boží služebníci jsou však pod Boží ochranou a je velmi nebezpečné proviňovat se vůči nim. I nejtěžší životní zkoušky a utrpení nemohou jinak než sloužit Božímu lidu k dobrému.

„*A Abram se vydal na cestu, jak mu Hospodin přikázal.*“ Abraham nejen slyší Boží hlas, ale je ho též poslušný. Tento krok byl pro něj rozhodujícím v jeho životě. Znamená obrat, nový úsek života.

„*Vzal svou ženu Sáráj a Lota, syna svého bratra, se vším jměním, jehož nabyli, i duše, které získali v Cháranu. Vyšli a ubírali se do země kenaanské a přišli tam.*“ Abraham měl vyjít z rodiny svého otce, ale se svou vlastní rodinou. Lota zřejmě přijal za svého syna. Bere sebou i duše získané v Cháranu. Získávat další lidi pro společnou cestu podle Božích příkazů není snadné. Když Abraham přišel do zaslíbené země, měl již 318 sluhů. Abraham bere sebou i svůj majetek, celé své hospodářství. Abraham byl bohatý, ale nedal se ovládat hmotou. Velkým tajemstvím jeho života je to, že dokázal spojit pozemský život s vyšším duchovním světem.

4/ „*I ukázal se Abramovi Hospodin a řekl: 'Tuto zemi dám tvému potomstvu. Proto tam Abram vybudoval oltář Hospodinu, který se mu ukázal.'*“ Abraham je po dlouhé a namáhavé pouti, jež měřila z Cháran asi 900 km v zaslíbené zemi. První zastávkou je Šekem, kde bylo božiště Móre, středisko kultu pohanského náboženství. Právě zde se mu Hospodin ukázal a zaslíbil, že tuto zemi dá jeho potomstvu. Na místě, kde si Kenaanci postavili pohanskou svatyni, staví Abraham Hospodinu oltář a vzývá zde jeho jméno. Dalším zastávkou v Abrahamově putování v zemi zaslíbené je hora východně od Bet-el, kde též staví Hospodinu oltář a vzývá jeho jméno. Pak pokračuje až na nejzazší jih zaslíbené země směrem k Negebu.

5/ Abraham je i pro nás křesťany vzácným příkladem poslušné víry. „*Abraham věřil, a proto uposlechl, když byl povolán, aby šel do země, kterou měl dostat za úděl; a vydal se na cestu, ačkoli nevěděl, kam jde*“ (Žd 11,8). Plně se spolehl na Boží zaslíbení a jeho víra byla posilována, když „*upínal naději k městu s pevnými základy, jehož stavitelem a tvůrcem je sám Bůh*“ (Žd 11,10). Nejen Izrael, ale i křesťané jsou dědici zaslíbení, která byla dána Abrahamovi a naplněna v syna Abrahama a Synu Božím Ježíši Kristu.

Abraham v Egyptě (12,10-20)

1/ „*I nastal v zemi hlad. Tu Abram sestoupil do Egypta, aby tam pobyl jako host, neboť na zemi těžce doléhal hlad*“ (Gn 12,10).

Na základě minulého oddílu jsme si připomněli, jak Abraham na Hospodinův rozkaz opouští svou zem, dům svého otce a stává se mužem poslušné víry, který žije z Božích zaslíbení a jeho požehnání. Po dlouhé cestě z Cháran (cca 900 km) dorazí do cíle své cesty, zaslíbené země, zde vybuduje Hospodinu oltář a vzývá jeho jméno. Místo života v blahobytu však v zaslíbené zemi propukl hlad. To muselo být pro Abrahama a jeho doprovod nečekané až šokující. V zemi zaslíbené nemají co jíst. Hned na počátku svých duchovních zkušeností objevuje Abraham, že být na místě, kde ho chce Bůh mít, neznamena být bez problémů, bez těžkostí a utrpení. V zaslíbené zemi je hlad a bezbožní pohané v Egyptě si žijí v hojnosti. Tuto zvláštní zkušenost prožil později i Žalmista (Ž 73,2-14) a prožívají ji i věřící lidé dnes.

Hlad a všelijaké těžkosti a trápení nejsou vyňaty z pravomoci Všemohoucího, který je používá někdy jako své soudy a jindy jimi zkouší člověka a jeho víru. Často po „duchovních výšinách“ následuje čas zkoušek. To byla zkušenost Eliáše po vítězství na hoře Karmel, kdy se strachuje o svůj život a prožívá depresi (1 Kr 19,1-4). Ježíš po vzácné zkušenosti svého křtu, kdy se k němu Otec mimořádným způsobem přiznal („Ty jsi můj milovaný Syn, tebe jsem si vyvolil“ (Mk 1,11), byl veden na poušť a tam byl pokoušen satanem (Mk 1, 12-13). „*Moji milovaní, nebud'te zmateni výhni zkoušky, která na vás přišla, jako by se s vámi dělo něco neobvyklého*“ (1P 4,12).

Abraham v této zkoušce neobstál. Kanaánci žijící v jeho blízkosti takovou situaci řešili putováním do Egypta. Také Abraham se rozhodl řešit problémy své i těch, kteří mu byli svěřeni návštěvou tehdy pověstné obilnice světa, Egypta. Byla to cesta zdravého rozumu. Co je přirozené pro Kanaánce, není přirozené pro věřící. Abraham se neptal Hospodina, co má dělat. Místo aby v hodině zkoušky hledal útočiště a pomoc u Boha, snaží si pomoci sám. „*Abram sestoupil do Egypta.*“ Biblické podání hodnotí jeho odchod do Egypta jako sestup.

2/ „*Když už se chystal vejít do Egypta, řekl své ženě Sáraji: 'Vím dobře, že jsi žena krásného vzhledu. Až tě spatří Egypťané, řeknou si: 'To je jeho žena.' Mne zabijí a tebe si ponechají živou. Říkej tedy, žes mou sestrou, aby se mi kvůli tobě dobře dařilo a abych tvou zásluhou zůstal naživu'*“ (Gn 12,11-13).

Sestoupením do Egypta si Abram připravil novou zkoušku, nebezpečnější než v zemi hladu. Již na hranicích s Egyptem si uvědomuje, že mu pro jeho krásnou ženu Sáráj hrozí v Egyptě smrt, protože někdo z Egypťanů ji bude chtít získat za ženu. Za řešení pokládá prohlásit Sáráj za sestru. Doufá, že si tím nejen zachrání život, ale bude se mu kvůli jeho krásné ženě dobře dařit. I když Sáráj byla jeho nevlastní sestrou (srov. 20,12), Abram tu vědomě zamlčuje, že je jeho manželkou. Zachováním vlastního života a blahobytnou zajištěností chce zřejmě zabezpečit zaslíbení, které však má být naplněno právě v jeho ženě. Sáráj v celém příběhu neřekne jediné slovo, ale zřejmě se podvoluje svému muži.

3/ „*Když pak Abram vešel do Egypta, spatřili Egypťané tu ženu, jak velice je krásná. Spatřila ji také faraónova knížata a vychválila ji faraónovi. Byla proto vzata do domu faraóna a ten kvůli ní prokázal Abramovi mnoho dobrého, takže měl brav a skot a osly i otroky a otrokyně i oslice a velbloudy*“ (Gn 12,14-16).

Zpočátku se Abrahamovi daří výborně. Z nemajetného cizince se stane bohatý majitel stád. Faraón jej královsky odmění kvůli Sáráj, kterou si pro její mimořádnou krásu vzal do svého harému. Po mravní stránce jde však u Abrahama o hluboký pád. Tento příběh mohl skončit velmi smutně až tragicky, kdyby Bůh nezasáhl.

4/ „*Ale faraóna a jeho dům ranil Hospodin velikými ranami kvůli Abramově ženě Sáraji. Faraó tedy Abrama předvolal a řekl: "Jak ses to ke mně zachoval? Proč jsi mi nepověděl, že to je tvá žena? Proč jsi říkal: »To je má sestra«? Vždyť já jsem si ji vzal za ženu. Tady ji máš, vezmi si ji a jdi!" A faraó o něm vydal svým lidem příkaz. Vyhostili jej i jeho ženu se vším, co měl*“ (Gn 12,17-20).

Ale...Hospodin.“ Pouze Boží zásah uchránil Abrama a jeho ženu všeho zlého, co jim hrozilo v Egyptě. Hospodin v pravý čas zasahuje navzdory lidskému selhání a násilí. Proto je tento motiv ve SZ ještě dvakrát (Gn 20 a 26), aby bylo zřejmé, že mocnáři tohoto světa jsou pod Hospodinovým rozkazem, takže hrstečka vyvolených může žít beze strachu a v jistotě zaslíbení. Hospodin bdí a dbá, aby jeho zaslíbení se naplnilo.

Faraón a jeho dům ranil Hospodin velkými ranami. I když se na první poslech jeví faraón v příběhu sympaticky, byl to typický pohan a ve skutečnosti byl mnohem větší viník než Abraham, který si v ohrožení života pomáhá lstivou lží. Faraón objevil v Abrahamovi spojence bohů a s takovými lidmi není radno zle zacházet. Proto jej i jeho ženu vyhostil z Egypta se vším, co měli. Na výtky faraóna musí Abraham mlčet. Je to smutné, když věřící lidé jsou oprávněně káráni ústy bezbožného světa. Je radostné si uvědomit, že navzdory našim slabostem nám Bůh pomáhá a vysvobozuje nás.

5/ Tak tedy dopadla první velká zkouška Abrahamovy víry – opustí své místo bez Boží výzvy, zapře svou ženu a pomáhá si lží. Příběh prozrazuje vážnou slabost v charakteru tohoto člověka. Bible je pravdivá kniha. Nechce oslavovat člověka, ale pouze Boha. Nepodává svaté legendy, ale s neúprosnou pravdivostí se zmiňuje o slabostech, omylech, vinách, hříších svých postav. Tím nás nabádá ke bdělosti. Obraz Abrahama v tomto příběhu je obrazem smutného selhání a zbabělosti, ale je to náš obraz. Víra není naší přirozeností. Když jsme jí dostali, můžeme jí i ztratit. Vždy nám hrozí nebezpečí, že přijdeme o víru nebo v ní zkosnatíme. Nestačí, že jsme prožili obrácení, musíme na cestě víry dál pokračovat. Na cestě víry nejen že mohou přicházet zkoušky, ale musí přicházet. Zkoušky jsou Božím prostředkem, jímž koriguje cestě svého lidu. V zaslíbené zemi je hlad. Kdo chce prožívat velké a slavné věci, necht' se připraví na utrpení. Boží vedení nám nezaručuje život bez boje a obětí. Život víry je vždy cestou kříže, plnou překážek.

Jaký je tedy záměr tohoto příběhu? Abramovo selhání tváří v tvář nepřátelství podobně jako hříšnost Izraele na poušti, jsou jistě zaznamenány jako varování pro pozdější generace (srov. 1 K 10, 11) a jako ilustrace nepřemožitelnosti Božích zaslíbení (srov. Ř 11,29). Von Rad příběh považuje za ilustraci naplnění Božího zaslíbení navzdory Abramově slabosti; Zimmerli jako obraz slabosti Božího vyvoleného; Westermann, že dokonce ve zdánlivě beznadějných situacích může Bůh zachránit.

Rozchod Abrahama s Lotem (13:1–18)

1/ „I vystoupil Abram z Egypta se svou ženou a se vším, co měl, do Negebu; byl s ním i Lot. Abram byl velice zámožný, měl stáda, stříbro i zlato. Postupoval po stanovištích od Negebu až k Bét-elu, na místo mezi Bét-elem a Ajem, kde byl zprvu jeho stan, k místu, kde předtím postavil oltář; tam vzýval Abram Hospodinovo jméno“ (Gn 13,1-4).

V minulém oddíle jsme sledovali, jak Abraham při první velké zkoušce své víry v Hospodina žalostně selhal a celý jeho životní příběh mohl skončit smutně až tragicky. Hrozila mu smrt a jeho žena Sáráj skončila v harému jako jedna z mnoha žen mocného egyptského faraóna. Ale

Hospodin zasáhl a Abraham i Sáráj zakusili Boží slitování, záchranu, milost. Abraham se mohl navrátit nazpět do zaslíbené země se svou ženou i se vším svým majetkem včetně štědrých darů získanými kvůli Sáráj od faraóna.

Pokud nás zkušenost našeho selhání a prožití Boží milosti neposune duchovně dál, znamená to znevažování Boží milosti a to je velmi nebezpečné. Apoštol Pavel varuje, abychom „*milost Boží nepřijímali nadarmo*“ (2 K 6,1), Luther mluvil o nebezpečném evangeliu a Bonhoeffer o „*lacině milosti*“. Při Abrahamovi vědomí vlastního selhání a přijímání Boží milosti vedlo k duchovní proměně a posílení jeho víry. Přestože je velmi bohatý, nemyslí po svém návratu na zajištění a rozmnožení svého jmění, ale na Boží povolání. Jde nejkratší cestou na místo, ze kterého se předtím odebral do Egypta. Vrací se na místo, kde špatně přehodil výhybku a znovu zde vzývá Hospodinovo jméno.

2/ „*Také Lot, který putoval s Abramem, měl brav a skot i stany. Země jim však nevynášela tolik, aby mohli sídlit pospolu, a jejich jmění bylo tak značné, že nemohli sídlit pohromadě. Proto došlo k rozepři mezi pastýři stáda Abramova a pastýři stáda Lotova. Tehdy v zemi sídlili Kenaanci a Perizejci. Tu řekl Abram Lotovi: 'Ať nejsou rozepře mezi mnou a tebou a mezi pastýři mými a tvými, vždyť jsme muži bratři. Zdalipak není před tebou celá země? Odděl se prosím ode mne. Dáš-li se nalevo, já se dám napravo. Dáš-li se ty napravo, já se dám nalevo'*“ (Gn 13,6-9).

Velikost stád Abrahama a Lota vede k rozepřím mezi jejich pastýři a jediným možným řešením je rozchod Abrahama s Lotem. Písmo na mnoha místech ukazuje, jak majetek a touha po jeho zachování či hromadění se stává příčinou sporů mezi lidmi a válek mezi národy. Mnohé rodinné tragédie, bolesti, přehrady mezi nejbližšími vznikají kvůli majetku. „*Kořenem všeho toho zla je láska k penězům. Z touhy po nich někteří lidé zbloudili z cesty víry a způsobili si mnoho trápení*“ (1Tm 6,10). Bohatství je velkou zkouškou pro každého člověka. Málo lidí obstojí a zvítězí nad pokušením majetku. Bohatý člověk může vejít do Božího království jen velmi obtížně, jako skrze ucho jehly. Je zlé nemít nic, ale je velmi nebezpečné mít mnoho majetku. Abraham projevil správný vztah k majetku, dává přednost svému synovci, aby si zvolil zemi, kde chce sídlit a pást svá stáda. Někdy je lepší se s přáteli či příbuznými rozejít, než vnitřně nebo duchovně chřadnout. Když již je třeba se rozejít, Abrahamovi jde o to, aby to byl rozchod pokojný. Štědrost a pokojnost prokázaná Abramem při této příležitosti je chválena celým Písmem. Působení pokoje a smíření jsou centrálními pro Boží charakter zjevený v Kristu (srov. Mt 5,22-26; 43-48) a Pavel často nazývá Boha „*Bůh pokoje*“ (např. Ř 15,33), a proto Ježíš přislubuje: „*Blaze těm, kdo působí pokoj, neboť oni budou nazváni syny Božími*“ (Mt 5,9).

3/ „*Lot se rozhlédl a spatřil celý okrsek Jordánu směrem k Sóaru, že je celý zavlažován, že je jako zahrada Hospodinova, jako země egyptská. To bylo předtím, než Hospodin zničil Sodomu a Gomoru. Proto si Lot vybral celý okrsek Jordánu a odtáhl na východ. Tak se od sebe oddělili. Abram se usadil v zemi kenaanské a Lot se usadil v městech toho okrsku a stanoval až u Sodomy. Sodomští muži však byli před Hospodinem velice zlí a hříšní*“ (Gn 13,10-13).

„Lot se rozhlédl a spatřil...“ Oko je vstupní brána žádostivé touhy. Podobně spatřila Eva ovoce zakázaného stromu poznání, David spatřil Betšabe. Lot plně využije možnosti volby a volí krajinu, připomínající rajskou zahradu a zemi Egypťskou. Lot zřejmě zůstal člověkem s rozdvojeným srdcem. Vykladač Kroeker hovoří o tom, že našel své štěstí v požehnání, ne v Žehnajícím. Lot nebyl bezbožným, nevěřícím člověkem. Apoštol Petr o něm napsal toto: „Dokud ten spravedlivý přebýval mezi nimi, trápilo jeho spravedlivou duši, že musel den ze dne slyšet a vidět jejich nemravné skutky“ (2P 2,8). Jeden vykladač pověděl toto: „Abraham a Lot – dvojí křesťanství.“ Lot se připojil se k Abrahamovi jako spolupoutník, ale když přišly zkoušky, selhal. Je vzorem pozemsky orientovaného, tělesně smýšlejícího křesťana. V rozhodování se vždy projevuje náš charakter, ukáže se, jací jsme. Podobně jako později mnozí Izraelité, kteří byli vyvedeni z Egypta, se rozpomínají nato, co dával Egypt. Lot se stále více přibližoval Sodomě, až se v ní usadil, což se stalo pro celou jeho rodinu osudné. Lotův případ je pro nás všechny varovným signálem. Pro co se rozhodujeme je projevem našeho srdce, našeho nitra, našeho skutečného Já. Ježíš si vyvolil kříž a Mojžíš raději pohanění svých soukmenovců než slávu Egypta. Správně a bez škody se můžeme rozhodovat a vybrat si jen pod vedením Božího Ducha.

4/ „Poté, co se Lot od něho oddělil, řekl Hospodin Abramovi: 'Rozhlédni se z místa, na němž jsi, pohlédni na sever i na jih, na východ i na západ, neboť celou tu zemi, kterou vidíš, dám tobě a tvému potomstvu až navěky. A učiním, že tvého potomstva bude jako prachu země. Bude-li kdo moci sečíst prach země, pak bude i tvé potomstvo sečteno. Teď projdi křížem krázem tuto zemi, neboť ti ji dávám.' Hnul se tedy Abram se stany, přišel a usadil se při božišti Mamre, které je u Chebrónu. I tam vybuďoval Hospodinu oltář“ (Gn 13,14-18).

Hospodin sám dává Abrahamovi příkaz, aby se rozhlédl a pohleděl na zem, kterou Hospodin dá jemu i jeho potomstvu na věky. Kalvín ve svém výkladu poznamenává, že ze svého místa kam oko dohlédne, vidí prach. Hospodin mu však právě v této chvíli zaslibuje, „tvého potomstva bude jako prachu země“. Ve spojení s Bohem se i judská poušť stane místem požehnání, bez Boha i nejurodnější část jordánská krajiny vede do zkázy. Tak je Abraham znovu potvrzen jako otec věřících a na znamení své víry důvěřující Hospodinu mu opět vybuďoval oltář. Nespočítatelnost Abramových potomků je trvalým tématem Genesis (15,5; 16,10; 28,14; 32,12). Baalám, prorok najatý moabským králem, aby zlořečil Izraeli, prohlásil, že již v jeho dnech nelze Izrael sečíst a je ho jako prachu země (Nu 23,10). Také Šalamoun o několik století později řekl, že Izrael „nemůže být pro množství počítán ani sečten“ (1 Kr 3,8). Nový zákon počítá věřící pohany právě tak jako věřící Židy za Abrahamovy potomky (Ř 4,16-18; Ga 3,29), takže v nebi bude „veliký zástup, že by ho nikdo nedokázal sečíst, ze všech ras, kmenů, národů a jazyků“ (Zj 7,9).

Abraham zachraňuje Lota (Gn 14, 1-24)

1/ V minulé kapitole z života Abrahama, otce víry, jsme si připomněli jak jej zkušenost jeho selhání v Egyptě a přijetí Boží milosti posunula duchovně dál, vedla k posílení jeho důvěry v Hospodina a proměně ve vztahu k majetku. Když se pro množství stád Abrahama a jeho

synovce Lota objevily rozepře mezi pastýři a hrozilo napětí ve vztazích mezi Abrahamem a Lotem, Abraham zabezpečuje pokojný rozchod tím, že proti všem tehdejším pravidlům dává přednost mnohem mladšímu Lotovi, aby si zvolil krajinu, kde chce sídlit a pást svá stáda a spokojí se s tím, co na něj zbude. Lot bez rozpaků využije této příležitosti a zvolí úrodnou krajinu, která se jeho očím jeví jako „*zahrada Hospodinova, jako země egyptská*“. Usazuje se tak v úrodné oblasti Jordánu a v blízkosti měst Sodomy a Gomory, jejichž obyvatelé byli pověstní jako zlí a hříšní lidé před Hospodinem. Abraham dostává Boží ujištění, že i když mu připadla krajina, která není tak úrodná a když se po ní rozhlíží, vidí hornatou zemi a mnoho prachu, stane se pro něj místem Božího požehnání a jeho potomstva bude tak veliké množství jako prachu země. Abraham se stal ve vztahu k Lotovi a pastýřům jeho stáda nositelem pokoje a smíření.

2/ Do atmosféry klidu a pokoje, která charakterizuje závěr předchozího oddílu, kdy Lot směřuje k prosperujícímu životu v Sodomě, kde se usídlil a Abraham ujištěný Boží péčí o něj, o jeho zemi a potomstvo pobývá spokojeně v Hebroně však velmi rušivě zasahují (dnes bychom řekli) mezinárodní události. Koalice čtyř mocných východních králů podnikne trestnou výpravu proti pěti městským státům z jižní oblasti Mrtvého moře, které se po 12 letech vzbouřily proti nadvládě, kdy musely sloužit, nebo ještě ostřeji vyjádřeno „*otročit*“ jak uvádí ČEP. V bitvě v dolině Sidim východní králové porazili koalici pěti městských států, pobrali všechno jmění Sodomy a Gomory a deportovali mnoho obyvatel těchto měst včetně Abrahamova synovce Lota s jeho majetkem. Lot, který se nechal zlákat prosperitou a bohatstvím sodomské krajiny přichází o své jmění a stává se zajatým válečným otrokem, který jen o vlasek zatím unikl smrti.

3/ Poprvé se v Bibli setkáváme s válkou. Dosud Písmo podávalo zprávu o sváru mezi Kainem a Abelem, jež vedla k bratrovraždě, v minulé kapitole o sváru mezi pastýři stád Abrahama a Lota. Nyní však jde o válku. O napětí mezi lidmi, válkách mezi národy čteme prakticky v každé biblické knize a to nejen ve Starém zákoně. V Novém zákoně slyšíme smutnou, ale pravdivou předpověď, dokonce z úst samotného Ježíše Krista, že války budou na této planetě až do jejího konce. „*Budete slyšet válečný ryk a zvěsti o válkách; hleďte, abyste se nelekali. Musí to být, ale to ještě není konec. Povstane národ proti národu a království proti království, bude hlad a zemětřesení na mnoha místech*“ (Mt 24,6 – 7). Napětí a spory mezi lidmi, války mezi národy jsou důsledkem lidského hříchu, kdy člověk žije v neposlušnosti a vzpouře proti Bohu, který jej stvořil. Ve Starém zákoně se na mnoha místech hovoří o prolité lidské krvi, v centru poselství Nového zákona je však prolitá krev Božího beránka Ježíše Krista, která má moc odpustit všeliký lidský hřích a smířit nás s Bohem. Kde lidé skrze víru v smiřující moc Kristovy krve prolité na golgotském kříži se nechají smířit s Bohem, tam se stávají posly smíření mezi lidmi a mají za úkol hasit plameny nenávisti, protože v nich hoří plamen Kristovy odpouštějící lásky.

4/ Abraham jako Hebrejec tj. přistěhovalec, cizinec zůstává v zemi hostitelů v pozadí, je neutrální. Když se však dovídá od jednoho uprchlíka o tom, že jeho „*bratr*“ Lot byl zajat, mohl si povědět ve své samospravedlnosti: „*Díky Bohu, že se mně a mým lidem nic nestalo. Lot vlastně jen sklízí následky své touhy po blahobytu.*“ My bychom možná rezignovaně

citovali známé přísloví: „„Jak si kdo ustele, tak si lehne...Co si kde nadrobí, to musí i sníst.“ Lot se zistnou volbou rozhodl pro zemi, která byla ve sféře zájmů východních králů a je pohlcen a ztracen ve světě politiky a válek. Takové jsou konce aktivního rozhodnutí pro Sodomu a její životní sloh. Abraham se však okamžitě rozhodl, že svého „bratra“ osvobodí a přivede nazpět. Abraham, otec věřících, táhne do války. Má k dispozici 318 svých služebníků a Emorejce Anéra, Eškola a Mamreho, kteří byli spojeni s Abrahamem na základě smlouvy. Proti mnohonásobné převaze nepřátel je to však po vojenské stránce nesmyslný hazard, kdy Abrahamovi a všem jeho mužům hrozí smrt. Pronásleduje útočníky přes celou Palestinu až k městu Dan a v noční bitvě je poráží a pobíjí a pronásleduje až na sever od Damašku. Neobešlo se to bez prolití krve a s naléhavostí tak přichází otázka viny spojená s válečnickým řemeslem. Nikdy se nerozumí samo sebou, když vyznavač Hospodina a v dnešní době křesťan bojuje se zbraní v ruce. Vždyť již Noemu řekl Hospodin: „*Kdo prolíje krev člověka, toho krev bude člověkem prolita, neboť člověka Bůh učinil, aby byl obrazem Božím*“ (Gn 9,6). Pacifisté naprosto odmítají postavit se proti násilí v případě nezbytnosti i se zbraní v ruce. Na druhé straně i mnozí křesťané se účastnili posledních světových válek. Jak by se vyvíjely dějiny Evropy, kdyby se proti fašistickému Německu, které zabralo Sudety a válečně vtrhlo do Polska, nepostavila vojensky Anglie, Francie a později i USA? Dnes již známe Hitlerovy plány na ovládnutí celého světa, vyvraždění nejen Židů, ale i podrobení a deportaci dalších národů včetně Čechů. Tváří v tvář krutému násilí nejen Židé byli ochotni vojensky bojovat a bránit se dokonce i za cenu porušení sobotního klidu, ale i mnozí křesťané obhajují koncept obranné války proti útočníkům a jsou připraveni se postavit proti zlu i se zbraní v ruce.

5/ Abraham, otec věřících, se spolu se svými služebníky účastnil války a Bůh mu dopřál vítězství, i když bojoval proti mnohonásobné přesile. Osvobozuje Lota a deportovaný lid včetně žen a spolu s útočníky ukořistěným majetkem se vrací nazpět. Abraham, vítěz nad východními králi se ocitá v situaci, o níž se mu ani nesnilo. Mohl se pokusit využít svého vojenského vítězství k získání významného postavení a mocenské pozice v Palestině a rozmnožení svého majetku obrovskou kořistí, jež mu podle tehdejšího válečného práva plně náležela. Patří mu nyní veškeré jmění bohatých měst Sodomy a Gomory. Úspěch je i dnes pro člověka víry nebezpečným pokušením, které jej může zaslepit sebespokojeností a pýchou, kdy začne spoléhat na své vlastní schopnosti a využije svého úspěchu k pohodlnějšímu životu v hmotné zajištěnosti.

6/ Před setkáním se sodomským králem, který mu vyšel vstříc, aby mu vzdal hold jako vítězi a osvoboditeli Bůh poslal Abrahamovi strážného anděla v podobě krále a kněze Malkisedeka, který jej hostí a občerstvuje chlebem a vínem a udílí mu požehnání. Tento král a kněz města Šálemu je v tomto starozákonním příběhu příkladem toho, kdo není potomkem Abrahama, tedy není Židem, a přesto rozpoznává, že Abraham a jeho potomci Izrael jsou požehnáni od Boha Nejvyššího: podobně činí též Abimelech (21,22), Ráchab (Jz 2,11), Rut (1,16) či Naamán (2 Kr 5,15). Podobně může být viděn jako předchůdce mudrců (Mt 2,1-12), setníků (Mt 8,5-13; Mk 15,39; Sk 10) či Syrofénické ženy (Mk 7,26-30) spolu s množstvím pohanských konvertitů zmíněných ve Skutcích. Ti všichni objevili, že v Abrahamovi „*dojdou požehnání veškeré čeledi země*“ (Gn 12,3). Abraham identifikuje Boha Nejvyššího jako

Hospodina (v. 22) a knězi Boha Nejvyššího, Malkisedekovi dal desátek ze všeho. Tímto činem viditelně před ostatními vyznává, že to skutečně podle slov Malkisedeka byl sám Hospodin, Bůh Nejvyšší, jež mu do rukou vydal jeho protivníky a jemu patří nebesa i zem i Abraham se vším svým majetkem. Jako projev vděčnosti prostřednictvím Malkisedeka odevzdává Abraham Hospodinu desátek ze všeho, co má. Ještě před Mojžíšovým zákonem, který nařizoval odevzdávat Hospodinu desátý díl majetku, který člověk získá, činí tak k našemu příkladu již otec víry všech věřících Abraham, podobně jako Jákob - Izrael (Gn 28,22). Živá víra v Hospodina a ochota obětovat na dílo Božího království patří dohromady.

7/ Postava Malkisedeka, bohobojného krále a kněze fascinovala následující generace. Ž 110, který je považován za korunovační liturgii, prohlašuje davidovského krále za kněze „*podle Malkisedekova řádu*“ (v. 4). Již v Ježíšových dobách byl Ž 110 interpretován mesiášsky, jak ukazují kumránské texty i evangelia. Jedná se o nejčastěji citovaný žalm v Novém zákoně. Sám Ježíš při rozhovoru s farizey vykládá tento žalm jako předpověď o příchodu Mesiáše (Mt 22,41-45), jenž je nejen Davidův syn, ale i Pán. Podle Ž 110 sám Hospodin potvrdil přísahou, že se současně jedná o kněze podle Malkisedekova řádu. Epištola Židům 5-7 podrobněji rozvádí význam toho, že Ježíš Kristus je knězem podle řádu Malkisedekova. Jestliže Abraham, velký předek Árona uznává kněžství Melkisedekovo, pak je uznává implicitně i jeho potomek Áron. Kristova služba tak vedla k překonání kněžství a obětí starozákonní smlouvy. Malkisedek (Král spravedlnosti) z města Šalem (česky pokoj - zřejmě pozdější Jeruzalém) se tak stal starozákonním typem či předchůdcem Ježíše Krista, krále pokoje a spravedlnosti a věčného velekněze, který položil v oběť svůj vlastní život a přimlouvá se za svůj lid u Božího trůnu.

8/ Na rozdíl od vřelého přijetí Malkisedeka, který Abrahama hostí chlebem a vínem jej král Sodomy přijímá chladně a předkládá svůj požadavek, aby mu navrátil sodomské obyvatele a ukořistěné jmění si ponechal. Jeho příkré zacházení s Abrahamem prozrazuje antipatii k tomu, kdo se evidentně těší požehnání a podpoře Boha Nejvyššího. Pozdější příběh o vyhlášení soudu nad Sodomou a její zničení (kap. 18) ukazuje, že je nebezpečné pohrdat těmi, skrze které Bůh pracuje – „*prokleji ty, kdo ti zlořečí*“ (Gn 12,3). Abraham se zavázal přísahou Hospodinu a říká sodomskému králi, že od něho nepřijme cokoli, „*nitku ani řemínek k opánkům, abys neřekl: 'Já jsem učinil Abrama bohatým.'*“ Navrací mu nejen lid, ale i majetek, který mu patřil jako válečná kořist. Připomíná nám to štědrost, kterou projevil i vůči svému synovci Lotovi (13,8-12). Abrahamova štědrost a odříkavá nenáročnost však neotupuje jeho citlivost pro potřeby bližních; sám nechce nic, ale pro své spojence vyžádá příslušný podíl z kořisti.

9/ Abraham se tak opět projevil jako otec víry. S nasazením svého vlastního života zachrání svého „bratra“ Lota. Je si plně vědom toho, že za vítězství proti přesile nepřátel vděčí ne svým válečnickým schopnostem, ale Hospodinu, který mu je vydal do rukou. Proto z vděčnosti Hospodinu prostřednictvím kněze a krále Malkisedeka dává desátek ze všeho a zřídá se přijmout cokoli z ukořistěného majetku bezbožných měst Sodomy a Gomory. Naplňuje se tak Boží zaslíbení, že Hospodin učiní jeho jméno velikým, požehná mu a stane se požehnáním nejen pro Lota, ale i pro mnohé další.

Smlouva s Abrahamem (Gn 15)

1/ *Po těchto událostech se stalo k Abramovi ve vidění Hospodinovo slovo: „Neboj se, Abrame, já jsem tvůj štít, tvá přehojná odměna.“*

„Po těchto událostech“, kdy Abraham s malým počtem svých služebníků vytáhl do boje proti vojsku čtyř mocných králů a vysvobodil ze zajetí svého bratrance Lota a mnohý lid z obyvatel Sodomy a Gomory, přivedl je nazpět i s jejich majetkem a ani v nejmenším se tím neobohatil, Bůh se Abrahamovi opět mocným způsobem zjevil. Toto zjevení bylo odpovědí na věrnost, již Abraham projevil. Počínání v minulých dnech utváří naši přítomnost a naše směřování do budoucnosti. Ani zdravý život křesťana se neobejde bez opakujícího se spojení s Bohem a bez nových Božích zjevení.

K Abrahamovi „se stalo...ve vidění Hospodinovo slovo“, obdobně jako později ke starozákonním prorokům a ve v. 13-16 mu Bůh zjevuje budoucnost jeho potomků, Izraele. Právem je v Písmu označován za proroka (Gn 20,7). Slyší vzácné povzbuzení a příslib: „Neboj se, Abrame, já jsem tvůj štít, tvá přehojná odměna.“ Mocná a svatá Hospodinova blízkost vzbuzovala u porušených, hříšných lidí vždy nejprve strach až hrůzu, ale při zjevování sebe sama Bůh vždy svůj lid zbavuje ochromujícího strachu. Strach prožíval Abraham a prožíváme jej i my všichni. Boží oslovení však přináší povzbuzení a pokoj. Kdo žije v bázni před Boží tváří, nemusí se bát a mít strach z nikoho či něčeho jiného. „Je-li Bůh s námi, kdo proti nám?“ (Ř 8,31). Abraham slyšel nejen slovo povzbuzení, ale také příslib, že Bůh je jeho „přehojná odměna“. Abraham se nenechal odměnit sodomskými, nepřisvojil si nic pro sebe z majetku ukořistěného na základě vojenského vítězství. Čím svobodnější jsme od světa a touhy po majetku, tím více nás může Bůh obdarovat. Bůh obdarovává své věrné mnohými dary pro naše potěšení. „Každý dobrý dar a každé dokonalé obdarování' je shůry, sestupuje od Otce nebeských světél“ (Jk 1,17). Tím největším darem je však Bůh sám, Dárce a Otec.

2/ *Abram však řekl: "Panovníku Hospodine, co mi chceš dát? Jsem stále bezdětný. Nárok na můj dům bude mít damašský Eliezer." Abram dále řekl: "Ach, nedopřáls mi potomka. To má být mým dědicem správce mého domu?"*

Abrahamova odpověď vynáší napovrch bolest jeho nitra, vyjádřenou povzdechem: „Ach, nedopřáls mi potomka.“ Navzdory opakovaným Božím příslibům, stále nemá syna a dědice. Bezdětnost byla ve starověku považována za naprostou katastrofu a ve Starém zákoně za znamení Božího odsouzení (srov. Lv 20,20nn; Jr 22,30; od hebr. výrazu ערר je odvozen nejen výraz bezdětný, ale také termín pro vyvrácení, zničení země či města: Iz 23,13; Jr 51,58). Bez dětí nebylo možné pokračování rodinné linie či zachování rodinného dědictví, nebyla zabezpečena péče ve stáří, vykonání pohřebních obřadů a tak i odpočnutí duše v budoucím životě. Pokud nedojde ke změně v jeho situaci, říká Abram, bude muset podniknout nějakou akci, aby ochránil své zájmy. Bývalo zvykem, že bezdětní manželé adoptovali syna, který se o ně musel starat a opatřit jim řádný pohřeb. Jako hodnotu zdědil jejich majetek. „Nárok na můj dům bude mít damašský Eliezer... To má být mým dědicem správce mého domu?“

3/ *Hospodin však prohlásil: "Ten tvým dědicem nebude. Tvým dědicem bude ten, který vzejde z tvého lůna." Vyvedl ho ven a pravil: "Pohled' na nebe a sečti hvězdy, dokážeš-li je spočítat." A dodal: "Tak tomu bude s tvým potomstvem." Abram Hospodinovi uvěřil a on mu to připočetl jako spravedlnost" (Gn 15,4 – 6).*

Do lidské sevřenosti a bezradnosti zaznívá překvapivě rozhodné a určité Boží slovo: Budeš mít syna a nesčíslné potomstvo jako hvězd na nebi. Již počtvrté (předtím 12,2,7; 13,16) slyší slova Božího příslibu, tentokrát je však uprostřed noci vyveden ven a dostává příkaz, aby hleděl na noční oblohu a pokusil se spočítat hvězdy. Při pohledu na nebeskou klenbu a jasné hvězdy, dílo všemohoucího Boha Stvořitele, Boží slovo proniklo hluboko do Abrahama srdce a učinilo z Abrahama otce víry. „*Abram Hospodinovi uvěřil a on mu to připočetl jako spravedlnost.*“ Poprvé se zde v Bibli vyskytuje výraz „věřit“ a první člověk, o kterém je výslovně pověděno, že „*Hospodinovi uvěřil*“ je právě Abraham. Již od počátku stvoření člověka Bůh očekával od lidí víru, protože „*bez víry není možné zalíbit se Bohu*“ (Žd 11,6) a epištola Židům jmenuje v galerii svědků víry před Abrahamem jako muže víry Ábela, Henocha, Noéma. Abraham je však modelem, paradigmatickým pro všechny jeho potomky, praotcem Izraele a otcem všech věřících, Božího lidu staré i nové smlouvy. Důležitost víry je potvrzena následující větou, „*a on mu to připočetl za spravedlnost*“. Spravedlnost znamená soulad s Boží vůlí oznámenou v Božích příkazech. Kdo věří Bohu, splňuje základní Boží požadavek, líbí se Bohu a je mu to připočteno jako spravedlnost. Připočtení (hebr. חשב) byl termín používaný např. kněžími při obětech (Nu 18,27; Lv 7,18). Kněz jím prohlašoval, je-li oběť přijatelná, a tím i obětník příjemný Bohu. Abraham se však bez kněze, bez obětního obřadu, pouhou vírou stává příjemným Hospodinu, spravedlivým. Spravedlnost je v Bibli garancí spasení, osvobozujícího rozsudku v den soudu. Výpověď Gn 15,6, „*Abram Hospodinovi uvěřil a on mu to připočetl jako spravedlnost*“ je jádrem starozákonní i novozákonní teologie. Apoštol Pavel podává komentář k Abrahamově víře v Ř 4,17-24 a ukazuje, jak v centru zvláště jeho listů Římanům a Galatským je evangelium o ospravedlnění z víry. „*Spravedlivý z víry bude živ*“ (Ř 1,17; Ab 2,4). „*Člověk se nestává spravedlivým před Bohem na základě skutků přikázaných zákonem, nýbrž vírou v Krista Ježíše. I my jsme uvěřili v Ježíše Krista, abychom došli spravedlnosti z víry v Krista, a ne ze skutků zákona*“ (Ga 2,16). Víra je však nejen ve Starém zákoně ale i v Novém zákoně spojena s poslušností, jak podtrhují Pavel, Jakub i epištola Židům. „*Rozhodující je víra, která se uplatňuje láskou*“ (Ga 5,6). „*Abraham věřil, a proto uposlechl, když byl povolán*“ (Žd 11,8). Obdobně Jak říká o Abrahamovi: „*Nevidíš, že víra působila spolu s jeho skutky a že ve skutcích došla víra dokonalosti?*“ (Jk 2,22) Věřit Bohu znamená důvěřovat jeho Slovu a živá víra, ospravedlňující víra se vždy projevuje též skutky poslušnosti Bohu. Spravedlivými se můžeme stát jen skrze víru. Spravedlivý žije svou vírou. Jádrem novozákonní zbožnosti nejsou oběti, obřady, ale víra. Spravedlivými se můžeme stát jen skrze víru. Spravedlivý žije svou vírou. Jádrem novozákonní zbožnosti nejsou oběti, obřady, ale víra. Tento základ položil sám Bůh prostřednictvím Abrahama. Na tomto základě stavěl apoštolé Pavel a Jan, reformátoři Luther i Kalvín. Centrum evangelia formuluje apoštol Jan takto: „*Neboť Bůh tak miloval svět, že dal svého jediného Syna, aby žádný, kdo v něho věří, nezahynul, ale měl život věčný. Vždyť Bůh neposlal svého Syna na svět, aby soudil, ale aby skrze něj byl svět spasen. Kdo v něho věří,*

není souzen. Kdo nevěří, je již odsouzen, neboť neuvěřil ve jméno jednorozeného Syna Božího“ (J 3,16-18).

Víra znamená důvěřovat a být poslušný Božímu slovu, říci Amen, staň se, k Božímu Slovu, jež se stalo tělem v Ježíši Kristu. Naopak nevěřit Bohu a Ježíši Kristu je hlavním a smrtelným hříchem. Kierkegaard správně konstatoval, že mravní poklesky nám mohou být odpuštěny, ale nevěra ne.

4/ A řekl mu: "Já jsem Hospodin, já jsem tě vyvedl z Kaldejského Uru, abych ti dal do vlastnictví tuto zemi." Abram odvětil: "Panovníku Hospodine, podle čeho poznám, že ji obdržím?"

Hospodin Abrahamovi připomíná, že jej vyvedl z Ur Kaldejských a dává mu do vlastnictví zemi, v níž nyní pobývá. Stejnými úvodními slovy začíná smlouva s Izraelem, již s ním Hospodin uzavřel na Sinaji: „*Já jsem Hospodin, který jsem tě vyvedl...*“ (Ex 20,1). Hospodin je a zůstává pro svůj lid zachráncem a dárce všech dobrých darů a ve Starém zákoně je silně podtrhováno, že Izraeli je dán dar zaslíbené země, Kanaánu. (V Novém zákoně získávají příslušníci všech národů dar věčného života.) Abrahamova otázka „*Podle čeho poznám, že ji obdržím?*“ není vyjádřením pochybnosti o Božím zaslíbení, ale prosbou o znamení, jež by je potvrdilo. Hospodin mu vychází vstříc a dává Abrahamovi příkaz, aby připravil vše potřebné pro uzavření smlouvy, již Hospodin svá zaslíbení potvrdí. Smlouva bývala tehdy potvrzována tím, že smluvní partneři procházeli mezi rozpolcenými zvířaty (srov. Jr 34,18) na znamení toho, co se jim má stát, pokud by smlouvu porušili. Abraham vše připravil k obřadu smlouvy.

5/ Tu se na ta mrtvá těla slétli dravci a Abram je odháněl. Když se slunce chýlilo k západu, padly na Abrama mrákoty. A hle, padl na něho přístrach a veliká temnota. Tu Hospodin Abramovi řekl: "Věz naprosto jistě, že tvoji potomci budou žít jako hosté v zemi, která nebude jejich; budou tam otročit a budou tam pokořováni po čtyři sta let. Avšak proti pronárodu, jemuž budou otročit, povedu při. Potom odejdou s velkým jměním. Ty vejdeš ke svým otcům v pokoji, budeš pohřben v utěšeném stáří. Sem se vrátí teprve čtvrté pokolení, neboť dosud není dovršena míra Emorejcovy nepravosti."

Aby smlouva mohla být právoplatně uzavřena, musí Abraham až do pozdního večera odhánět dravé ptáky, kteří se slétali na mrtvá těla zvířat. Při západu slunce „*padly na Abrama mrákoty*“. Je to tentýž stav, při němž byl Adam, když mu Hospodin dal pomoc v ženě (Gn 2,21). Není to pouhý spánek, ale chvíle Božího zjevení. „*Přístrach a veliká temnota*“ mu naznačují hrůzy budoucího utrpení jeho potomků v Egyptě, které bude trvat 400 let (Ex 12,40 – přesně 430 let) a teprve čtvrtou generaci Hospodin z Egypta vyvede. Návrat do zaslíbené země bude nejen projevem Boží milosti, ale také výsledkem svrchovaného Božího soudu nad „*zvráceností*“ pronárodů. Bude též potvrzením, že Hospodin věrně plní své sliby (Dt 9,5). Bůh má ve své svrchované ruce nejen své vyvolené, ale všechno stvoření. Abraham těmito hrůzami sám neprojde, zemře v „*utěšeném stáří*“. Obrat „*vejdeš k svým otcům*“ znamená, že ani smrtí nebude přerušeno obecnství víry.

6/ Když pak slunce zapadlo a nastala tma tmoucí, hle, objevila se dýmající pec a mezi těmi rozpůlenými kusy prošla ohnivá pochodeň. V ten den uzavřel Hospodin s Abramem smlouvu:

"Tvému potomstvu dávám tuto zemi od řeky Egyptské až k řece veliké, řece Eufratu, zemi Kénijců, Kenazejců a Kadmónců, Chetejců, Perizejců a Refájců, Emorejců, Kenaanců, Girgašejců a Jebúsejců."

Smlouva Hospodina s Abrahamem je uzavřena, když mezi rozpolcenými díly zvířat prochází v podobě ohnivého pochodně sám Hospodin. Jeho přítomnost je symbolizována dýmající pecí a ohnivou pochodní. Nejprve pec a potom pochoděň. Pec je symbolem utrpení a hořící pochoděň symbolem světla. Dýmající pec představuje oheň spalující, který nechce Boží lid zničit, ale očistit od nečistoty, jak se to tehdy provádělo se zlatem. Symbol světla představuje Boží milost, vyvádějící ze tmy do světla. Pozoruhodné je, že nečteme o tom, že by též Abraham zpečetil tuto smlouvu. Smlouva stojí a trvá jen věrností Hospodinovou. Abraham jí může přijmout pouze jako dar. Touto smlouvou získává Abraham pro své potomky zaslíbenou zemi, která se rozprostírá mezi řekami Nilem a Eufratem, mezi náboženskou oblastí egyptskou a mezopotamskou, s nimiž se Izrael bude ustavičně stýkat a jimiž bude ohrožován. Seznam 10 národů nevypočítává všechny, jež původně osídlovaly zaslíbenou zemi.

7/ Příběhy o Abrahamovi dosvědčují, že je nejen otcem víry, ale také Božím prorokem (Hospodin mu oznamuje budoucnost Izraele), knězem (Hospodinu staví oltáře a obětuje) i králem (vítězí v bitvě nad východními králi). Stejně rysy se znovu objevují ve Starém zákoně v postavě Mojžíše a Nový zákon vykresluje Ježíše Krista jako proroka, kněze a krále. V praktikování víry lid nové smlouvy napodobuje Krista a krácí ve stopách praotce Abrahama.

Sáraj a Hagar (Gn 16)

1/ *Sáraj, žena Abramova, mu nerodila. Měla egyptskou otrokyni, která se jmenovala Hagar. Jednou řekla Sáraj Abramovi: "Hle, Hospodin mi nedopřál, abych rodila, vejdi tedy k mé otrokyni, snad budu mít syna z ní." Abram Sárajiny rady uposlechl. Vzala tedy Abramova žena Sáraj svou otrokyni, Hagaru egyptskou, deset let po tom, co se Abram usadil v kenaanské zemi, a dala ji svému muži Abramovi za ženu. I vešel k Hagarce a ona otěhotněla.*

Minulá kapitola je krásným svědectvím o tom, jak se Abraham projevil jako vzácný příklad, model víry. Když se mu Hospodin zjevil ve vidění a slíbil mu, že bude jeho štítem, jeho přehojnou odměnou, že navzdory jeho vysokému věku a trvající bezdětnosti se mu narodí syn a jeho potomstvo bude nescíslné jako hvězd na nebi, znovu se potvrdilo, že je právem nazýván otcem víry. „*Abram Hospodinovi uvěřil a on mu to připočetl jako spravedlnost.*“ Bůh svůj slib, že dá Abrahamovi početné potomstvo i zemi, v níž budou bydlet, stvrdil též tím, že s Abrahamem uzavřel smlouvu.

Dnešní kapitola ze života Abrahama je však velmi smutná a následky událostí, jež se v ní staly, bolestně nesou pokrevní potomci Abrahama až do současnosti. Prokázat velkou víru v jednom okamžiku neznamená, že jí automaticky budeme prokazovat i nadále. Šimon Petr na Ježíšův příkaz statečně vystupuje z lodi a jde po rozbouřených vlnách, ale o chvíli později jej jako malověrného přemohl strach a začal tonout. Abraham je v kapitole, již si dnes připomínáme, překvapivě pasivní postavou, která je spíše ve vleku událostí. Hlavními postavami jsou dvě ženy, které se chopily iniciativy a mezi nimiž se rozpoutal tvrdý boj – Sáraj a Hagar.

Abraham byl zřejmě ochoten čekat na naplnění Božích zaslíbení, ale jeho žena Sára, jež dosud stála v pozadí a z jejichž úst jsme zatím neslyšeli jediné slovo, se s velkým důrazem chopí iniciativy a začne nejen mluvit, ale přímo i určovat řadu událostí této kapitoly. Již uplynulo 10 let jejich pobytu v kenaanské zemi. Abrahamovi je 85 let a jeho ženě Sáráj je 75 let, avšak navzdory Božím zaslíbením zůstávají bezdětní. Každý prošlý rok zmenšoval naděje, že se Sáráj ještě stane matkou a porodí Abrahamovi syna zaslíbení. Byla si plně vědoma toho, že sám Hospodin je dárcem života, ale v jejím případě jí nedovolil, aby otěhotněla. Neviděla odpovědi na své modlitby a mohla tak dojít k závěru, že ztratila Boží přízeň. Anebo Bůh čeká na to, až sami aktivně přispějí k naplnění jeho zaslíbení? Bůh dal člověku rozum, aby si jím pomáhal. Vždyť již od doby pobytu v Egyptě má otrokyni jménem Hagar a podle tehdy uznávaných zákonů a praxe, pokud její muž Abraham zplodí dítě s její otrokyní a ta je porodí do jejího klína, pak jej právně možné jej adoptovat za své vlastní dítě a dlouholetý problém a bolest budou vyřešeny. Předloží toto vlastní plánování rodiny svému muži a „*Abram Sárájiny rady uposlechl.*“ Vzájemná manželská dohoda byla realizována a Hagar otěhotněla.

Zpočátku to vypadalo tak, že se iniciativa Sáráj vyplatila. Mohli bychom též říci, že účel světi prostředky. Ale z dalších událostí je zřejmé, že v tomto případě navzdory vzájemné dohodě se manželé rozhodli pro vlastní cestu a oba ponесou neblahé následky své neschopnosti čekat na Boží čas. Umění v důvěře čekat na naplnění Božích zaslíbení je zásadně důležité pro Boží lid v každé době. Když do Božích plánů svévolně zasahujeme tím, že si sami, přirozeným způsobem na základě svého rozumu pomůžeme, pak jde o hřích nedověry. Příznačné pro tento příběh je to, že Abraham si zde počíná jako kdysi Adam, který „*uposlechl svou ženu*“ a Sáráj si počíná jako Eva, která „*vzala... a dala svému muži*“. Žena, která měla být svému muži podle Božího záměru pomoci, se mu stala pokušitelkou. A Bůh nezabránil tomu, aby se stalo to, k čemu se manželé dobrovolně rozhodli, i když tím projeví nedověru, neochotu čekat, až Bůh sám svá zaslíbení při nich naplní. Nezabránil početí Izmaele, respektoval přirozené zákony, protože je sám dal.

2/ Když [Hagar] viděla, že je těhotná, přestala si své paní vážit. Tu řekla Sáráj Abramovi: "Mé příkoří musíš odčinit. Sama jsem ti dala svoji otrokyni do náruče, ale ona, jakmile uviděla, že je těhotná, přestala si mě vážit. Ať mezi mnou a tebou rozsoudí Hospodin." Abram Sáráji odvětil: "Hle, otrokyně je v tvých rukou, nalož s ní, jak uznáš za dobré." Od té doby ji Sáráj pokořovala tak, že Hagar od ní uprchla.

Netrpělivost se Sáráj nevyplatila. Hagar byla možná výborná služka, ale své povýšení neunesla. Po zjištění, že je těhotná, „*přestala si své paní vážit*“, Bible 21 překládá, „*začala svou paní pohrdat*“. Když Sáráj dala svou otrokyni Abrahamovi k dispozici, podle tehdejšího práva nad ní ztratila moc, protože konečná pravomoc nad ní připadla jejímu muži Abrahamovi, s nímž Hagar otěhotněla. Sáráj začne svého muže obviňovat, že je zodpovědný za příkoří, které musí nyní snášet: „*Za mé příkoří můžeš ty! Sama jsem ti dala svou otrokyni do náruče, ale když uviděla, že je těhotná, začala mnou pohrdat. Ať mě s tebou rozsoudí Hospodin!*“ (Bible 21). V hněvivé žárlivosti je slepá k tomu, že k celé situaci zavdala podnět ona sama. Vždy je snadnější obvinít druhého, než čelit důsledkům vlastních chyb. Abraham svým prohlášením vrací otrokyni Hagar opět plně do pravomoci Sáráj a ta toho tvrdě a nelítostně využívá. Sáráj využívá své nově nabyté autority a ponižuje, utlačuje, pokořuje svou

otrokyni. Písmo zde v hebrejštině používá stejného slovesa (ענה), jehož je použito v situaci, kdy egyptští páni pokořovali izraelské otroky (Gn 15,13). Nyní naopak izraelská paní si obdobně počíná ve vztahu ke své egyptské otrokyni. „*Od té doby ji Sáráj pokořovala tak, že Hagar od ní uprchla.*“ Dvě ženy proti sobě urputně bojují. Hagar svou paní pohrdá a Sáráj jí pokořuje tak, že to není schopna vydržet a ačkoliv je těhotná volí útěk od své paní. V Abrahamově domácnosti je konec pohody a pokoje. Jak smutně to tam asi muselo vypadat. V rodinných konfliktech se často i nevinný časem proviní. V tomto sporu nesli svůj podíl vlastně všichni tři. Ani Abraham nebyl schopen svou autoritou nastolit pořádek a pokoj. Lidé, kteří si mají pomáhat, si vzájemně znepríjemňují a otravují život. Neděje se to i dnes v mnoha rodinách, ba dokonce i v některých křesťanských rodinách?

3/ Prchající těhotnou Hagar nachází Hospodinův posel, anděl v pustině či poušti na cestě do Šur při pramenu vody a pokládá jí otázku: „*Hagaro, otrokyně Sáráje, odkud jsi přišla a kam jdeš?*“ Když Boží zplnomocněný posel či sám Bůh pokládá člověku otázku, není to proto, že se potřebuje dovědět informaci, která mu chybí, ale protože tím dává příležitost člověku, aby se vyjádřil a pověděl sám něco o své situaci. Sáráj odpovídá jen na první část otázky, „*Prchám od své paní Sáráje*“, ale podle toho, že je na cestě do Šuru se zřejmě vrací nazpět do Egypta, odkud pochází. Posel Hospodinův jí nařizuje: „*Navrať se ke své paní a pokoř se pod její ruku.*“ Dále však připojuje zaslíbení: „*Velice rozmnožím tvé potomstvo, takže je nebude možno ani spočítat.*“ A dodal: „*Hle, jsi těhotná, porodíš syna a dáš mu jméno Izmael (to je Slyší Bůh), neboť Hospodin tě ve tvém pokoření slyšel. Bude to člověk nezkrotný, jeho ruka bude proti všem a ruce všech budou proti němu; bude stát proti všem svým bratrům.*“ Východisko z její situace je v návratu a v trpělivé službě přes všechna příkoří. Nebude však ponechána bez ochrany a zaslíbení. Její potomstvo bude tak rozsáhlé, že je nebude možno spočítat. Syna, jehož otcem se stal Abraham, má nazvat Izmael (יִשְׁמָעֵאל), Bůh slyší, což má připomínat, že Hospodin slyší nářek těch, kteří jsou pokořováni a utiskováni. Její syn však nebude sdílet její úděl pokoření. Bude žít v nezkrotné volnosti a bude bojovat proti svým bratrům. Zaslíbení dané Hagarě se naplnilo ve světovládě muslimských Arabů, kteří se hlásí k Izmaeli jako ke svému praotci. Jméno Izmael má všem lidem i nám připomínat, že pokud kdokoliv utiskuje, ponižuje a pokořuje svého bližního, nářek těchto lidí volá ze země k Hospodinu a Bůh bude všechny pyšné a vzpurné lidi, kteří utiskují druhé soudit. Marné bude odvolávat se na to, že to činíme z moci a autority, jež je nám dána. Zvláště pochybené by bylo odvolávat se na nějakou právní či duchovní autoritu, jež nám byla dána. „*Hospodin zahajuje soud se staršími svého lidu a s velmoži jeho: 'Spásali jste vinici, máte ve svých domech, oč jste obrali utištěného. Jak to, že deptáte můj lid a drtíte tvář utištěných?' je výrok Panovníka, Hospodina zástupů*“ (Iz 3,14-15). Nejen starším či vedoucím Božího lidu, ale nikomu nepřísluší, aby pokořoval druhé, ale aby se sám pokořoval před tváří Panovníka Hospodina. „*Bůh se pyšným protiví, ale pokorným dává milost.*“

4/ Egyptanka Hagar si postupně uvědomuje, že k ní promluvil samotný Hospodin, „*Bůh vševidoucí*“ a studnici, kde se s ním setkala, nazývá „*Studnicí Živého, který mne vidí*“. Poslušně se navrácí nazpět a Abrahamovi porodila syna, jehož přijal za vlastního a dal mu podle příkazu posla Hospodinova jméno Izmael. Sáráj jej za svého syna nepřijala. Po selhání Sáráj a Abrahama a narození Izmaele nemáme žádnou zmínku o tom, že by se někomu z nich Hospodin zjevil. Bůh slyšel hlas pokořované Hagar, viděl její trápení a zjevil se jí a jasně tak prokázal, že jí slyší a vidí. Naopak dalších třináct let zůstávají manželé Abraham a Sára stále

bezdětní a Hospodin se zřejmě odmlčel. Boží mlčení bylo vždy i pro jeho nejdělnější záhadné. „*Dlouho ještě, Hospodine, na mě ani nevzpomeň? Dlouho ještě chceš mi svou tvář skrývat?*“ (Ž 13,2). Boží mlčení má vždy závažné důvody. Bůh mlčí, ale různé životní události jsou často nepřímou Boží řečí k nám. Boží mlčení může být podobné jako horečka, která nás upozorňuje na to, že něco není v pořádku. Když v našem životě Bůh mlčí, je to často znamením, že se stalo něco, co jsme neměli udělat. Boží mlčení bývá výchovným prostředkem, které má vyvolat touhu po novém Božím zjevení. A jestliže vytrváme ve své důvěře v něj a naše životní postoje budou hovořit o tom, že skládáme svou naději pouze v něm, Hospodin podobně jako v případě Abrahama a Sáráj se nás ve své věrnosti nevzdává a opět nás navštíví svým slovem potěšení a zaslíbení. Ale to je již další kapitola z života Abrahama a Sáráj, kterou si připomeneme až příště.

Obnovení smlouvy a změna jmen (Gn 17)

1/ Když bylo Abramovi devětadevadesát let, ukázal se mu Hospodin a řekl: "Já jsem Bůh všemohoucí, chod' stále přede mnou, buď' bezúhonný! Mezi sebe a tebe kladu svou smlouvu; převelice tě rozmnožím."

Zřejmě z důvodů lidského pokusu Sáráj a Abrahama získat zaslíbeného dědice v Izmaelovi uplynulo třináctileté období po jeho narození, kdy Abraham nepřijal žádné zjevení či přímé slovo od Hospodina. Již dosáhl věku 99 let. On i jeho manželka již dávno přesáhli věk, kdy bylo možné zplodit a porodit dítě. Když je člověk sám naprosto bezmocný, pak právě tehdy Bůh prokazuje svou podivuhodnou moc. Abraham opět nejen slyší přímé slovo od Hospodina, ale tentokrát je to spojeno i s tím, že se mu Hospodin ukázal. „*Já jsem Bůh všemohoucí.*“ Bůh ve své moci není ničím omezen, ani přírodními zákony, protože je sám ustanovil, ani stářím člověka. Je schopen dát život tam, kde již lidsky viděno není žádné naděje. Lidským rozumem nepochopitelná moc a milost Boží je však spojena též s morálními požadavky: „*Chod' stále přede mnou, buď' bezúhonný!*“ Bůh mu výslovně nepřipomíná jeho selhání, které vedlo k narození Izmaele, ale jasně požaduje, aby žil plně v souladu s vůlí všemohoucího Boha. Jeho vůlí od počátku stvoření je, aby člověk žil svůj život pozemského putování v neustálém vědomí Boží přítomnosti. Abrahamova zbožnost a jeho chování se má podobat Enochovi a Noémovi, o nichž čteme, že chodili s Bohem a byli bezúhonní (Gn 5,22; 6,9). Být bezúhonný znamená „být celý“, „integrováný“ v plném nasazení a poslušnosti Božím záměrům. Úžasné je to, že když Bůh dává člověku příkazy, současně jej zmocňuje k tomu, aby takto mohl žít. To je umožňováno z Boží strany smlouvou, jíž Bůh uzavírá s lidmi. „*Ustanovím svou smlouvu mezi sebou a tebou a převelice tě rozmnožím.*“ Smlouva uvádí řád do vztahů obou stran. Bůh dává svá zaslíbení a člověk se mu zavazuje poslušností. Jádrem Boží smlouvy s člověkem je vždy dar nového života.

2/ Tu padl Abram na tvář a Bůh k němu mluvil: "Já jsem! A toto je má smlouva s tebou: Staneš se praotcem hlučícího davu pronárodů. Nebudeš se už nazývat Abram; tvé jméno bude Abraham. Určil jsem tě za otce hlučícího davu pronárodů. Převelice tě rozplodím a učiním z tebe pronárody, i králové z tebe vzejdou. Smlouvu mezi sebou a tebou i tvým potomstvem ve

všech pokoleních činím totiž smlouvou věčnou, že budu Bohem tobě i tvému potomstvu. A tobě i tvému potomstvu dávám do věčného vlastnictví zemi, v níž jsi hostem, tu celou zemi kenaanskou. A budu jim Bohem.“

Abraham je tak přemožen tím, že se mu Bůh ukázal a znovu potvrdil svou smlouvu s ním, že padl tváří k zemi, což je výrazem hlubokého sebezpořehení a vzdání pocty. Vyznává, že patří k prachu země a vzdává čest nesmrtelnému, všemohoucímu Bohu. Bůh jej však pozvedá tím, že dále upřesňuje svou smlouvu s Abrahamem. Stane se nejen otcem Izraele, ale „*otcem množství národů*“ (ČSP). V souladu s tímto příslibem mění i jeho jméno. Abram znamená „otec je vznešený“, Abraham „otec množství národů“ (vložené „ha“ je zkrácením hebrejského אֲבוֹתָ תְּ. množství). Boží všemohoucnost způsobí, že se velice rozplodí, za svého otce jej budou uznávat mnohé národy i králové. Kdyby Abraham mohl vidět do vzdálené budoucnosti, spatřil by obrovské množství lidí, že všech národů, které jej uznávají za svého „otce víry“ a z Božího pověření tvoří církve, „*královské kněžstvo*“ pro všechny národy této země. I my jsme dědici věčné smlouvy, již Bůh kdysi uzavřel s potomstvem Abrahama a slavně jí zpečetil s potomkem Abrahama Ježíšem Kristem a na níž máme podíl právě skrze víru v Ježíše Krista, jež se stal pánem našich životů. Zemi, v níž žil Abraham jako host, země kenaanská je dána pokrevním potomkům Abrahama do věčného dědictví. Centrální výpověď smlouvy zní: „*A budu jim Bohem.*“ Všemohoucí Stvořitel světa a Vykupitel lidstva je Bohem svého lidu.

3/ Ty i tvoje potomstvo budete mou smlouvu zachovávat ve všech pokoleních. Znamením mé smlouvy mezi mnou a vámi i tvým potomstvem, kterou budete zachovávat, bude toto: Každý mezi vámi, kdo je mužského pohlaví, bude obřezán. Dáte obřezat své neobřezané tělo a to bude znamením smlouvy mezi mnou a vámi.

Boží zaslíbení vždy žádají pozitivní lidskou odpověď. Abraham je žádán, aby zavedl instituci obřizky pro všechny muže své domácnosti včetně služebnictva. Obřizku, odříznutí předkožky mužského údu, praktikovali Egypťané a v dnešní době muslimové, africké, australské a jihoamerické kmény. Byla chápána jako obřad, jímž byl mládenec označen za dospělého. Ve Starém zákoně je však obřizka znamením smlouvy mezi Hospodinem a Abrahamovými potomky, viditelným znamením neviditelné milosti vyvolení. Vykonání obřizky osmého dne po narození chlapce muselo být provedeno i v sobotu a tato činnost tak měla přednost před přikázáním o svěcení dne odpočinku. Kdo v Izraeli nebyl obřezán, bylo to porušením smlouvy a musel být vyobcován (doslova vytat) tj. vyloučen z obecnství Izraele, což znamenalo ztrátu života ve spojení s Bohem a tedy jistou zkázu.

Nezrušitelnost obřizky na lidském těle je znamením Boží věčné smlouvy s tímto člověkem. Samo znamení obřizky není věčné, protože nic tělesného nemůže trvat věčně. Již Mojžíšův zákon a proroci (Lv 26,41; Dt 10,16; 30,6; Jr 4,4) hovoří o obřizce srdce, což podtrhuje nutnost duchovního aspektu obřizky tj. důvěřovat Bohu a poslouchat ho. Apoštol Pavel pak nový smluvní vztah s Bohem zpečetěný Kristovou krví osvětluje takto: „*Pravý žid je ten, kdo je jim uvnitř, s obřizkou srdce, která je působena Duchem, nikoli literou zákona*“ (Ř 2,29). O duchovní obřizce srdce píše toto: „*V něm jste obřezáni obřizkou, která není udělána lidskou rukou; obřizka Kristova je odložením celého nevykoupěného těla. S Kristem jste byli ve křtu pohřbeni a spolu s ním také vzkříšeni vírou v Boha, jenž ho svou mocí vzkřísil z mrtvých. Když jste ještě byli mrtvi ve svých vinách a duchovně neobřezáni, probudil nás k životu spolu s ním a všechny viny nám odpustil*“ (Ko 2,11-13). Viditelným znamením obřizky srdce, smrti

starého člověka a znovuzrození skrze víru v Ježíše Krista je nyní křest. Obdobně jako kdysi obřizku, tak ani křest nelze brát povrchně jako pouhý obřad, ale jako vyjádření Božího vyvolení.

4/ *Bůh také Abrahamovi řekl: "Svou ženu nebudeš už nazývat Sáráj, její jméno bude Sára (to je Kněžna). Požehnám ji a dám ti také z ní syna; požehnám ji a stane se matkou pronárodů a vzejdou z ní králové národů." Tu padl Abraham na tvář, usmál se a v duchu si řekl: "Což se může narodit syn stoletému? Cožpak bude Sára rodit v devadesáti?" Proto Abraham Bohu řekl: "Kéž by Izmael žil v tvé blízkosti!" Bůh však pravil: "A přece ti tvá žena Sára porodí syna a nazveš ho Izák (to je Smíšek). Svou smlouvu s ním ustavím pro jeho potomstvo jako smlouvu věčnou. A pokud jde o Izmaela, vyslyšel jsem tě: Hle, požehnám mu a rozplodím a rozmnožím ho převelice; zplodí dvanáct knížat a učiním z něho veliký národ."*

Boží řeč pokračuje a napětí příběhu stoupá. Také Sáráj dostává nové jméno Sára, což je pravděpodobně aktualizovanou formou stejného jména znamenající „kněžna“. Bůh i jí bohatě požehná, Abrahamovi porodí syna a stane se matkou nejen národů a vzejdou z ní králové národů. Tento příslib naplňuje Abrahama úžasem a opět v pokoře před Božím majestátem padá na svou tvář. Přitom se však zasmál, a ptá se, zda se stoletému může narodit syn a zda Sára bude rodit v devadesáti. Je to jeho reakce na to, co podle lidského rozumu je nemožné. Když Bůh činí své mocné skutky, rozum tomu přestává rozumět a často se směje. Izák přichází na svět jako Boží zázrak. Narození z Marie Panny, není to k smíchu? Bůh Abrahamův, Izákův a Jákobův, Otec Ježíše Krista činí zázraky. Ať se tedy rozum směje. Kdo se směje naposled, ten se směje nejlíp. Někteří vykladači (reformátoři i kraličtí překladatelé) chápou Abrahamův smích kladně jako projev radosti, jiní jako projev nevěry, osobně se přikláním k názoru, že v této chvíli šlo o směr víry i nedověry, naděje i pochybnosti. Svě pochybnosti Abraham vyjadřuje přímělovou: *"Kéž by Izmael žil v tvé blízkosti!"*

Bůh však pokračuje naprosto jasným a jednoznačným slovem: *„A přece ti tvá žena Sára porodí syna a nazveš ho Izák (to je Smíšek). Svou smlouvu s ním ustavím pro jeho potomstvo jako smlouvu věčnou.“* Sára jistě porodí syna, a protože se při zprávě o jeho narození se Abraham smál (později se smála i Sára), jméno syna bude Izák, Smíšek. Bůh vyslyšel také přímělovu Abrahama za syna Izmaele, i jemu požehná a učiní z něho velký národ. *„Ale svoji smlouvu ustavím s Izákem, kterého ti porodí Sára příštího roku v tomto čase.“* Tentokrát Bůh oznamuje i datum narození syna zaslíbení. Abrahamova víra tak může žít v radostném ukráceném očekávání.

5/ *„Bůh skončil rozmluvu s Abrahamem a vystoupil od něho.“* To ukazuje na Boží vyvýšenost nad vším stvořením. A přesto vyvýšený Hospodin se ze své milosti sklání k člověku a mluví s ním. Bohem nařízenou obřizku vykoná Abraham bez jakéhokoliv zdržení ještě tentýž den přesně v pořadí, jak mu bylo přikázáno. Nejdříve je obřezán Izmael, potom všichni zrození v jeho domě i koupění za stříbro, protože všichni patří do jednoho náboženského společenství a nakonec podrobí obřadu obřizky i své tělo ve věku 99 let. Izmaelovi bylo tehdy 13 let. Jedinečný mezník v jejich životě je tak přesně datován.

6/ Bůh je dárce nejen fyzického života, ale na základě věčné Boží smlouvy milosti je člověk znovuzrozen k věčnému životu s Bohem. Viditelným znamením této Boží milosti byla pro Abrahama obřizka jeho těla a darování nového jména, v době církve je to křest jako znamení účasti na Kristově smrti i vzkříšení skrze víru v Ježíše Krista, Spasitele a Pána našich životů.

Abrahamovi hosté (Gn 18,1-15)

1/ „I ukázal se Hospodin Abrahamovi při božišti Mamre, když seděl za denního horka ve dveřích stanu.“ Můžeme tedy předpokládat další setkání Hospodina s Abrahamem. Událo se to „při božišti Mamre“, „u Mamreho dubů“ (ČSP), tedy poblíž Chebrónu, kde kdysi Abraham postavil Hospodinu oltář a uctíval jej tam. Hospodina nelze spatřit tělesným zrakem, a tak se Abrahamovi ukázal v podobě tří poslů, andělů, kteří mají za úkol zjevit mu Boží vůli. Počet tří ukazuje na věrohodnost jejich poselství. Jeden z andělů je přímo zosobněním Hospodina, který s Abrahamem a Sárrou hovoří (18,13.22-33).

Tři muži přichází v ne příliš vhodnou dobu, za denního horka, kdy Abraham odpočíval ve dveřích svého stanu. Když je Abraham spatřil, navzdory horku vybíhá od svého stanu, na znamení úcty se před nimi sklání a toho, kterého rozpoznává jako jejich vůdce, oslovuje jako Panovníka a sebe vidí jako jeho služebníka. Abraham zřejmě intuitivně rozpoznává, že se jedná o Boží posly a vše co má i sám sebe jim dává k dispozici. Proto s takovým spěchem uprostřed denního horka zabezpečuje nadměrné množství jídla pro tři muže. Jako patriarchální hlava rodiny rozděluje ostatním úkoly. Nechá jim přinést vodu k umytí nohou. Rychle běží do ženské části stanu a dává Sáře pokyny, aby upekla pro hosty velké množství chleba (z 36 litrů bílé mouky). Pak běží ke svému dobytku a sám vybírá mladé a pěkné tele a dává pokyn, aby je jeden z jeho služebníků připravil jako pokrm. Potom vše připravené předložil svým třem hostům, a zatímco jedli, stál u nich pod stromem, aby jim byl k dispozici, kdyby ještě něco dalšího potřebovali. Sára zůstává ve své části stanu, protože v tehdejší době se manželka neměla ukazovat před cizími muži.

Abraham nejen stavěl oltáře, ale nyní se prokazuje jako pozorný hostitel. Písmo ve Starém i Novém zákoně ukazuje na důležitost pohostinnosti. Apoštol Pavel povzbuzuje věřící: „*Sdílejte se s bratřími v jejich nouzi, ochotně poskytněte pohostinství*“ (Ř 12,13). Podobně činí i apoštol Petr: „*Buďte jedni k druhým pohostinní*“ (1P 4,9). Jedno novozákonní místo dokonce připomíná příklad Abrahamův a jeho pohostinnost vůči andělům: „*Bratrská láska ať trvá; s láskou přijímejte i ty, kdo přicházejí odjinud - tak někteří, aniž to tušili, měli za hosty anděly*“ (Žd 13,1-2). I mezi námi chodí Bůh inkognito, Ježíš k nám přichází v nejmenších z bratří: „*Amen, pravím vám, cokoliv jste učinili jednomu z těchto mých nepatrných bratří, mně jste učinili*“ (Mt 25,40).

2/ Každá hostina má mít nějaký cíl, jinak se to zvrhne jen na jedení a pití. Hosté položili Abrahamovi překvapivou otázku: „*Kde je tvá žena Sára?*“ Jak to že znají její jméno, které ji krátce předtím dal Hospodin? Abraham odpovídá, že je ve svém stanu. Poslové mají poselství nejen pro Abrahama, ale i pro jeho manželku Sárrou: „*Po obvyklé době se k tobě určitě vrátím, a hle, tvá žena bude mít syna.*“ Sára sice ještě před tři muže nepředstoupila, ale má uši nastražené a přes stanové plátno slyší každé jejich slovo. Po tolika desetiletích marného čekání na otěhotnění, ve svém vysokém stáří (89 let) nebyla v plodném věku ženy, je takto popsána její reakce na slovo, že po obvyklé době (tj. 9 měsíců) porodí syna. „*Zasmála se v duchu a řekla si: 'Když už jsem tak sešlá, má se mi dostat takové rozkoše? I můj pán je*

stařec". Její smích není výrazem radosti, ale nedověry. Lidsky její reakci chápeme, ale nevzala vážně Hospodinovo slovo, které bylo pro ni určeno.

„Tu Hospodin Abrahamovi řekl: 'Pročpak se Sára směje a říká: »Což mohu opravdu родit, když už jsem tak stará?« Je to snad pro Hospodina nějaký div? V jistém čase, po obvyklé době, se k tobě vrátím a Sára bude mít syna." Hospodin má nejen lepší uši než Sára, ale je schopen i číst její myšlenky, je schopen hledět do jejího nitra, srdce a je mnohem mocnější, než si vůbec jakýkoliv člověk dovede přestavit. „Je to snad pro Hospodina nějaký div?“ „Je snad pro Hospodina něco nemožné?“ (Bible 21). Cožpak o mnohá století později neslyšela od anděla mladá dívka Marie, že jako panna porodí syna? Anděl jí tehdy zvěstoval: „Neboj se, Maria, vždyť jsi našla milost u Boha. Hle, počneš a porodíš syna a dáš mu jméno Ježíš...Neboť 'u Boha není nic nemožného'" (L 1,30.37).

Sára pak je zřejmě přivolána, přichází a zapojuje se do konverzace. Je zaskočena tím, že někdo zná i její myšlenky a nejnvtřnější pocity, ale Hospodin trvá na svém: „Ale ano, smála ses." Je marné popírat Boží pravdu, ale Bůh je nejen pravdivý, ale i milosrdný. Milostivě odpouští tuto lež Sary (srovnej případ Ananiáše a Zafiry, kteří zalhali Duchu svatému v Sk 5,1-11) a navzdory její nedověře po obvyklé době skutečně porodí ve svém vysokém věku syna.

3/ „Je snad pro Hospodina něco nemožné?“ To je hlavní poselství dnešního textu pro nás. Na tuto otázku se neodpovídá snadno, je to otázka po naší víře. Bůh Abrahamův se nás v této chvíli ptá, zda v něho věříme. Zda věříme, že mu nic není nemožné. Jakási zkušební otázka víry. Musíme v ní obstát každého dne znovu. Až ke zkoušce posledního dne. Jak je tedy tomu se zkouškou víry? Svědčí náš každodenní život o tom, že jsme schopni obstát ve zkouškách víry? Obstáli jsme na jedničku, s vyznamenáním? Anebo alespoň jsme nepropadli? Teoreticky věříme v Boha. Když však se má teorie proměnit v praxi, když máme prokázat víru v Boha v konkrétní, všední situaci, bývá to složitější.

Sára se směje, což je projevem nedověry. My všichni máme svůj pojem času, držíme se svého kalendáře, díváme se po svých hodinkách. Boží kalendář nezná jen dny, týdne, měsíce, roky, ale současně počítá na desetiletí, století, tisíciletí, počítá s věčností. A nedodrží-li Bůh termíny, jak my jim rozumíme, pak jsme pohotově s úsudkem, že selhal. Přitom však selhala trpělivost naší víry. Člověk má též přirozenou potřebu vidět výsledky. Jde nám o zdar, úspěch. I běžně v různých záležitostech všedního života, zvláště v zemědělství je konečný produkt výsledkem mnohé práce a vše má svůj čas. Někdy Bůh posečká, až člověk usoudí, že je pozdě. Bůh čekal do doby, kdy bylo Abrahamovi 75 let. Ve chvíli, kdy už si „nemohl vyskakovat“ a domnívat se, že dokáže něco světoborného, teprve v době, kdy by měl „odejít do penze“, tedy podle našeho mínění, příliš pozdě jej Bůh povolá. Přislíbí mu a jeho manželce syna a pak čeká ještě dvacet čtyři let. Mezitím opakuje a potvrzuje svůj slib, ale „otálí“. Rok od roku jsou Abraham a Sára starší a naplnění zaslíbení se stává stále méně pravděpodobné. A pak, když jsou jakoby všechny dveře a možnosti již zavřeny, Bůh splní svůj slib. Tajemství těchto průtahů připravilo Abrahamovi a Sáře mnohé starosti.

Navzdory nedověře, která se v určitých konkrétních situacích projevila v životě Abrahama a Sára, Nový zákon nám je dává za příklad víry. „*Abraham věřil, a proto uposlechl, když byl povolán, aby šel do země, kterou měl dostat za úděl; a vydal se na cestu, ačkoli nevěděl, kam jde. Věřil, a proto žil v zemi zaslíbené jako cizinec, bydlil ve stanech s Izákem a Jákobem, pro které platilo totéž zaslíbení, a upínal naději k městu s pevnými základy, jehož stavitelem a tvůrcem je sám Bůh. Také Sára věřila, a proto přijala od Boha moc, aby se stala matkou, ačkoliv už překročila svůj čas; pevně věřila tomu, kdo jí dal zaslíbení*“ (Žd 11,8-11). Autor listu Židům nám podává definici víry, „*Věřit Bohu znamená spolehnout se na to, v co doufáme, a být si jist tím, co nevidíme*“ a přidává poznámku. „*K takové víře předků se Bůh přiznal svým svědectvím*“ (Žd 11-2). Prorok Izaiáš varoval Boží lid: „*Nebudete-li stáli ve víře, neobstojíte!*“ (Iz 7,9). Ježíš připomíná Martě před hrobem jejího bratra Lazara: „*Neřekl jsem ti, že uvidíš slávu Boží, budeš-li věřit?*“ Základní známkou věřícího člověka je to, že na základní otázku, kterou Hospodin položil Abrahamovi a Sáře, „*Je snad pro Hospodina něco nemožné?*“, odpovídá „*U Boha není nic nemožného*“. Důvěřujeme plně v naplnění toho, co Bůh nám zaslíbil ve svém Slově, i kdyby se to našemu rozumu zdálo nemožné či směšné. Vzácným příkladem víry je též Maria, matka Páně: „*Hle, jsem služebnice Páně; staň se mi podle tvého slova.*“

Abraham přítel Boží, přímluvce a modlitebník (Gn 18,16-33)

1/ Abraham zdvořile vyprovázel své hosty tak daleko, že viděl, jak se muži ubírají k Sodomě, kde žil jeho synovec s rodinou. Do Sodomy však došli večer jen dva Boží poslové. Třetí posel zřejmě zůstává u Abrahama a čteme tam tajemné a významné slovo: „*Abraham zůstal stát před Hospodinem.*“ Abraham prožívá mimořádnou Boží blízkost, důvěrné sblížení, kdy mu Hospodin zjevuje své budoucí záměry o soudu nad Sodomou. Vždyť podle Písma byl „*nazván 'přítelem Božím'*“ (Jk 2,23). Jeho mimořádné privilegium bylo totožné s tím, co později čteme pouze o jednom dalším muži Starého zákona, Mojžíšovi. „*A Hospodin mluvil s Mojžíšem tváří v tvář, jako když někdo mluví se svým přítelem*“ (Ex 33,11).

Že tomu tak opravdu bylo je zřejmé z monologu, kdy Hospodin mluví sám k sobě o Abrahamovi: „*Mám Abrahamovi zamlčet, co hodlám učinit? Abraham se jistě stane velikým a zdatným národem a budou v něm požehnány všechny pronárody země. Důvěrně jsem se s ním sblížil, aby přikazoval svým synům a všem, kteří přijdou po něm: »Dbejte na Hospodinovu cestu a jedněte podle spravedlnosti a práva, ať Hospodin Abrahamovi splní, co mu přislíbil«.*“ Zde se dovídáme, jak sám Bůh hodnotí Abrahama. Mezi Bohem a Abrahamem byl mimořádně blízký přátelský vztah: „*Důvěrně jsem se s ním sblížil*“. Projevem pravého přátelství je, že se přátelé navzájem informují o svých záměrech a důvěrně se znají. Na jiném místě v Písmu čteme: „*Ovšem, Panovník Hospodin nečiní nic, aniž by zjevil své tajemství prorokům, svým služebníkům*“ (Am 3,7). Bůh již několikrát oznámil Abrahamovi svůj záměr, že se „*stane velikým a zdatným národem a budou v něm požehnány všechny pronárody země*“. Bůh však není jen Bohem lásky a milosti, ale také Bohem, který vynáší soud nad vším zlým a nad nekajícími svévolníky. Jak je to později vyjádřeno Izraeli tj. potomkům Abrahama v Božím zákoně: „*Hospodin, tvůj Bůh, je Bůh, Bůh věrný, zachovávající smlouvu a*

milosrdenství do tisíciho pokolení těm, kteří ho milují a dbají na jeho přikázání. Avšak tomu, kdo ho nenávidí, odplácí přímo a uvrhne ho do záhuby. Nebude odkládat; tomu, kdo ho nenávidí, odplatí přímo“ (Dt 7,9-10). Hospodin nezamlčí Abrahamovi, že hodlá vykonat soud na Sodomou.

Dozvěděli jsme se, jak Bůh sám hodnotil Abrahama. Jak by dopadlo toto hodnocení při mně a při jednom každém z nás? Známe Boha a máme s ním úzký, osobní, přátelský vztah? Bůh touží po tom, abychom jej v životě stále hlouběji poznávali. Abraham byl ve svém životě odkázán na přímé Boží zjevení, kdy k němu Bůh osobně hovořil. V době nové smlouvy poznáváme Boha přímo skrze to, čemu říkají teologové speciální zjevení, které je nám v písemné podobě zachováno v 66 spisech Starého a Nového zákona, v Božím slově, Bibli. Jak vyznáváme i v Církvi bratrské, v centru tohoto zjevení je Boží Syn, Ježíš Kristus, který je vtěleným Bohem a vlastním zjevením Boha pravého a živého. Jeho jméno je „*Immanuel, to je přeloženo Bůh s námi*“ (Mt 1,23). Kdo přijal Ježíše Krista za svého Spasitele a Pána, pak Bůh stojí na naší straně, není naším nepřítelem, ale podobně jako tomu bylo s Abrahamem, naším otcem víry, pak se Bůh stává naším přítelem. Ježíš pověděl svým učedníkům: „*Už vás nenazývám služebníky, protože služebník neví, co činí jeho pán. Nazval jsem vás přáteli, neboť jsem vám dal poznat všechno, co jsem slyšel od svého Otce.*“ Jestliže jsme se stali Ježíšovými učedníky, pak jsme se stali i Božími přáteli. Ježíš jako syn svého nebeského Otce nám svým slovem skrze působení Ducha svatého poskytuje důvěrnou znalost Otce, protože nám sdělil vše, co „*slyšel od svého Otce*“. Naším úkolem a posláním pak je, abychom podobně jako Abraham předávali toto poznání Boha nejen našich dětem, ale všem národům tohoto světa a vyzývali je: „*Dbejte na Hospodinovu cestu a jedněte podle spravedlnosti a práva.*“

2/ Abraham byl nejen přítel Boží, ale i přímlovce a modlitebník. Jako Abraham se svojí manželkou dozrával pro Boží zaslíbení, tak hřích svévolníků v pohanské oblasti dozrával pro těžké Boží soudy. „*Křik ze Sodomy a Gomory je tak silný a jejich hřích je tak těžký, že už musím sestoupit a podívat se. Jestliže si počínají tak, jak je patrné z křiku, který ke mně přichází, je po nich veta; zjistím si, jak tomu je.*“ V Sodomě a Gomoře panovalo to, čemu se dnes říká „do nebe volající“. Pokud jejich hřích naplní míru Boží trpělivosti a ochoty to snášet, pak udeří katastrofa, soud, jež je Boží spravedlivou odpovědí na lidský hřích. Abraham dobře ví, že Bůh je spravedlivý soudce a svévolník bude vyhlazen. Pro Boží soud vždy platilo a platí: „*„ať je spravedlivý ospravedlněn a svévolník odsouzen“ (Dt 25,1). Toho se Abraham ve své přímlově za obyvatele Sodomy vášnivě dovolává: „Vyhleďš snad se svévolníkem i spravedlivého? Možná, že je v tom městě padesát spravedlivých; vyhleďš snad i je a nepromineš tomu místu, přestože je v něm padesát spravedlivých? Přece bys neudělal něco takového a neusmrtil spolu se svévolníkem spravedlivého; pak by na tom byl spravedlivý stejně jako svévolník. To bys přece neudělal. Což Soudce vši země nejedná podle práva?“*

Nestačí padesát spravedlivých v Sodomě, aby Bůh ještě uchoval toto město a nezničil je? Nemá v sobě spravedlnost mnohem více síly než bezbožnost? Abraham hledá jistotu, že spravedlnost může přemoci i vinu. Abrahamovu smělost Hospodin přijímá a přímlovce je ujištěn, že jestliže Hospodin nalezne 50 spravedlivých v Sodomě, město nezničí.

Hospodinova odpověď učí Abrahama spoléhat na nepochopitelnou velikost Božího slitování a milosti, a tak Abraham ve svých přímluvách snižuje počet spravedlivých v Sodomě až na 10 osob. Rozhovor je ukončen Božím ujištěním: „*Nezahladím je ani kvůli těm deseti.*“ Žel jak ukazují události v následující kapitole, v Sodomě se nenašlo ani deset spravedlivých. Přesto Bůh na Abrahamovy přímluvy pamatoval. „*Ale Bůh, když vyhlazoval města toho okrsku, pamatoval na Abrahama: poslal Lota pryč ze středu zkázy, když vyvracel města, v nichž se Lot usadil*“ (Gn 19,29).

Bůh i dnes čeká na přímluvné modlitby svého lidu. Lidstvu pomáhají nejúčinněji ti, kdo se za něj modlí. Modlitebné přímluvy Abrahama vycházely ze znalosti Božího charakteru. Bůh nemůže popřít sám sebe a můžeme tedy spolehnout na pravdu a moc jeho slova. Pokud naše modlitby jsou založeny na Božím slovu, pak můžeme být smělí a vytrvalí a pokračovat dokud nezískáme Boží ujištění. Bůh vždy dříve než vykonal své soudy, usiloval zachránit ty, kteří činí pokání. Svět ani netuší, jaké hodnoty má ve skutečně věřících. Posláním církve je volat hříšné k pokání a víře v evangelium, jež je mocí ke spasení, jež pro záchranu celého lidstva bylo darováno skrze oběť a vzkříšení Ježíše Krista. Ježíš Kristus je pro věřící v něj mocným přímluvcem. „*Avšak zhřeší-li kdo, máme u Otce přímluvce, Ježíše Krista spravedlivého. On je smírnou obětí za naše hříchy, a nejenom za naše, ale za hříchy celého světa*“ (1J 2,1-2).

Záchrana Lota a zničení Sodomy (Gn 19)

1/ Dva Boží poslové, kteří mají zjistit skutečnou podstatu sodomské zvrácenosti, se v městské bráně setkávají s Lotem. Brána města byla v tehdejších dobách důležitým veřejným místem, kde se projednávaly závažné veřejné záležitosti za přítomnosti starších města. Od doby, kdy se Lot rozešel s Abrahamem a učinil rozhodnutí usadit se v údolí, které slibovalo prosperitu pro něj i jeho stáda, nejprve „*stanoval až u Sodomy*“ (13,12) a poté i se svým narůstajícím jměním se usídlil ve městě Sodomě. Stává se občanem Sodomy, bydlí tam s rodinou ve vlastním domě. I poté, co jej Abraham vysvobodil ze zajetí východních králů, jež bylo pro něj vážným Božím varováním, setrvává v tomto městě, i když jej vnitřně souží a trápí morální zvrhlost sodomských obyvatel. „*Vysvobodil však spravedlivého Lota, sužovaného nezřízeným chováním těch zvrhlíků. Dokud ten spravedlivý přebýval mezi nimi, trápilo jeho spravedlivou duši, že musel den ze dne slyšet a vidět jejich nemravné skutky*“ (2P 2,7 – 8). Zřejmě však je ochotný k činění mnohých kompromisů, když zde spolu se svojí manželkou a dvěma dcerami dobrovolně zůstávají i nadále bydlet. Jak nám dnešní kapitola ukáže, nejen na jeho rodinu, ale i na něho samého pobyt v Sodomě měl negativní vliv.

2/ Když Lot vidí dva cizince, kteří ve večerních hodinách přichází do Sodomy, uctivě je vítá a naléhavě jim nabízí pohostinnost ve svém domě, protože dobře ví, jaké nebezpečí by jim hrozilo, kdyby přenocovali na volném prostranství ve městě. Poté, co je štědře pohostil, srotili se kolem Lotova domu „*muži sodomští, lid ze všech koutů, mladí i starší*“. Žádají Lota, aby jim své hosty vyvedl z domu, aby je mohli sexuálně zneužít. Homosexuální znásilnění bylo i v tehdejší pohanském světě odsuzováno trestem smrti. Sodomští muži jsou tak vykreslováni jako ti, kteří překračují nejen morální standardy uznávaná v Izraeli (tam samotný

homosexuální styk byl považován za ohavnost), ale také univerzální pravidla chování, jež bylo přijímáno všude ve starověkém Orientu. Nic nepomohlo, že Lot předstoupil před sročený dav, snaží se je uklidnit důvěrným oslovením „*bratří moji*“ a dokonce, což je velmi smutné, je ochoten jim vyvést i své dvě dcery s nabídkou „*a dělejte si s nimi, co se vám zlíbí*“. Žádostivost sodomských mužů byla tak velká, že nebyt zázračného zásahu andělských návštěvníků, kteří vtáhli Lota do domu a útočníky ranili slepotou, by Lot, jeho rodina i hosté byli napadeni, zneužiti a zavražděni lynčujícím davem.

3/ Hříchy obyvatel Sodomy, jak se ukázalo zřetelně i v této události je tak veliký, že Hospodin se rozhodl vykonat přísný soud, zahubit jeho obyvatele a město zničit. Lot je Božími posly vyzván, aby celou svoji rodinu i všechny, kteří k němu v městě patří, vyvedl. Jedině urychlený odchod z města jim může zachránit život. „*Ale zeťům to připadalo, jako by žertoval.*“ Považují za směšné, že by město mělo být zničeno. Chování obou budoucích zeťů ukazuje, jak malou autoritu u nich Lot má, jak malý vliv měla Lotova víra na jeho okolí. Jak slabá a neplodná zůstala jeho víra po všechny ty roky, když nedokázala získat pro Boha jediného člověka. Kdyby získal jen deset spravedlivých, mohl zachránit celou Sodomu od zkázy. Zřejmě byl jediným spravedlivým v Sodomě, ale jak jeden vykladač říká, „*křehkým spravedlivým*“. Vyjádřeno slovy apoštola Pavla: „*Shoří-li něčí dílo, utrpí škodu; sám sice bude zachráněn, ale jen jako skrze oheň*“ (1 K 3,15). I v situaci bezprostředního ohrožení svého života i životů členů jeho rodiny váhá. Lot se tak jeví jako „*muž rozpolceného rozhodování i jednání*“ (von Rad). „*Ti muži ho tedy uchopili za ruku, i jeho ženu a obě dcery - to shovívavost Hospodinova byla s ním -, vyvedli ho a dovolili mu odpočinout až za městem.*“ Když dostává od Hospodina rozkaz, aby se při útěku neohlížel nazpět, nezastavoval se a utekl na horu, vyžádá si, aby se směl utéci do malého blízkého městečka, a Hospodin mu to ve své shovívavosti dovoluje. Lotova žena svým ohlédnutím nazpět na místo, kde žila, ztrácí život.

4/ „*Hospodin začal chrlit na Sodomu a Gomoru síru a oheň; od Hospodina z nebe to bylo. Tak podvrátil ta města i celý okrsek a zničil všechny obyvatele měst, i co rostlo na rolích*“ (Gn 19,24-25). Vysvětlení toho, co se vlastně stalo, vykladači hledají ve vulkanické činnosti anebo v náhlém vzplanutí hořlavých plynů a minerálií, které se v krajině nacházejí. Celá krajina Mrtvého moře (dodnes Arabové nazývají Moře Lotovo) je dosud svou mrtvostí a neplodností výrazným svědectvím dávné zkázy. Síra a oheň jsou symboly naprostého zničení svévolníků a modlářů (srov. Jb 18,15; Dt 29,22; Zj 21,8). Abraham vyhlíží k Sodomě a vidí jen temný dým zkázy. Jeho modlitba však byla vyslyšena a Lot byl zachráněn.

5/ Celý příběh Lotova života je velice smutný. Dlouhá léta žil pod požehnaným vlivem svého strýce Abrahama a Písmo jej označuje jako spravedlivého. Svůj vlastní život zachránil, ale jeho životní dílo neobstálo. Selhal i ve své vlastní rodině. Jeho manželka pro neposlušnost Božího slova, když při Boží zachraňující akci šla vzadu a ohlédla se nazpět, byla proměněna v solný sloup. Jeho dcery, jak si můžeme přečíst v závěru kapitoly, si zřejmě během pobytu v Sodomě osvojily hříšné standardy chování jejich obyvatel. Z obavy, že nezískají manžela a potomka, opily svého otce, měly s ním sexuální styk a otěhotněly. Prvorozená porodila syna a nazvala ho Moáb (tj. Z otce zplozený), jenž se stal praotcem Moabců. Moabští uctívali boha plodnosti Baal-peóra a oddávali se sexuálním orgiím, které svedly mnohé z Izraele na jejich

cestě do země zaslíbené (Nu 25). Mladší dcera porodila syna a nazvala ho Ben-ami (tj. Syn mého příbuzného), jenž se stal praotcem Amónovců. Ti se stali známými nejen svými krutostmi ve válce („*rozťínali těhotné ženy gileádské*“ Am 1,13), ale také tím, že při uctívání svého boha Moleka mu obětovali své děti tím, že je nechali spálit ohněm (1 Kr 11,7; 2Kr 23,9; Lv 18,21). Oba národy patřily k úhlavním nepřátelům Božího lidu. Do desátého pokolení nesměli jejich příslušníci vstoupit do Hospodinova shromáždění (Dt 23,4). Příběh Moábky Rut nám však ukazuje, že moc víry v živého Boha, Boha Abrahama, Izáka a Já otevírá cestu ze zlořečení k požehnání, protože živý Bůh je milostivý k těm, kteří činí pokání a hledají v něm svou naději a útočiště.

6/ Příběh o Lotovi a jeho rodině, o zničení Sodomy a Gomory je varováním pro všechny následující generace i pro nás. Příběh Lota nám ukazuje, jak končí křesťan, který hledá též materiální prospěch a je mužem kompromisů, který není ochoten se radikálně oddělit od zlého. Do této souvislosti patří apoštolské napomínání: „*Všecko zkoumejte, dobrého se držte; zlého se chraňte v každé podobě*“ (1Te 5,21-22). „*Nesprahejte se s nevěřícími. Jaký může být spolek spravedlnosti s nepravostí? Jaký může mít vztah světlo s temnotou?*“ (2 K 6,14 Bible 21). Varovný je i příběh Lotovy ženy. Jako výstrahu jí Ježíš připomíná svým učedníkům. „*Vzpomeňte si na Lotovu ženu!*“ (L 17,32). Vzpomeňme na varování našeho Mistra: „*Kdo položí ruku na pluh a ohlíží se zpět, není způsobilý pro království Boží*“ (L 9,62). Příběh o zničení Sodomy a Gomory je ukázkou, jak hrozné je upadnout do rukou hněvajícího se živého Boha. Oheň a síry jsou v Bibli symboly hrůzy posledního soudu, jež postihne všechny nekající a bezbožné. Již v Mojžíšově zákoně se hovoří o tom, že zničení Sodomy je předjímku soudu, který dopadne na obyvatele Kenaanu pro jejich hříchy (Lv 18,3-30; 20,22-23). Dokonce Izrael, potomci Abrahama jsou přirovnáváni k Sodomě a Gomoře a obdobně mluví i proroci (Dt 29,23; 32,32; Iz 1,9; 3,9; Jr 23,14; Am 4,11). Ezechiel říká, že hříchy Jeruzaléma jsou horší než hříchy Sodomy (16,46-47) a Jeremiáš nařiká nad tím, že oznamuje, že „*trest mého lidu je ještě větší, než co zasloužila Sodoma*“ (Pl 4,6). V Novém zákoně sám Ježíš varuje, že města, jež odmítla jej a jeho posly mají větší vinu než Sodoma. „*Amen, pravím vám, lehčeji bude zemi sodomské a gomorské v den soudu, než tomu městu*“ (Mt 10,15; 11,23; L 10,12). Společnost, kde se nedbá ani na ty nejzákladnější mravní principy obsažené v Desateru Božích přikázání, jde vstříc nejen mravní, ale i politické a ekonomické krizi a nemá naději, že unikne Božímu soudu a zkáze.

Živý Bůh, v něhož věřil Abraham je však stále stejný. Nejen hrozný ve svém soudu, ale mnohem větší a slavnější ve svém milosrdenství a slitování, jak to zjevil ve svém Synu Ježíši Kristu. Kdo v něj věří a v něm složí svou naději, na toho pamatuje, i kdyby žil ve společnosti podobné Sodomě a Gomoře. „*Ale Bůh, když vyhlazoval města toho okrsku, pamatoval na Abrahama: poslal Lota pryč ze středu zkázy, když vyvracel města, v nichž se Lot usadil*“ (Gn 19,29).

Nová krize v Abrahamově životě víry (Gn 20,1-18)

1/ Kapitola z Písma, jíž jsme četli, není příjemnou četbou. Možná by někteří lidé pověděli, že by bylo lépe, kdyby takovéto kapitoly v Bibli ani nebyly. Jestliže Bůh, který je mnohem prozíravější, než my zařadil takové příběhy do své svaté knihy, pak nemusíme mít obavy tyto příběhy promýšlet a vykládat. Každá kapitola v Písmu byla napsána pro nás a je pro nás užitečná. Předně nás tato kapitola učí tomu, že Písmo mluví pravdu o člověku. Líčí lidi takové, jací opravdu jsou. Abraham je nám vzácným příkladem víry, a přesto Písmo nezakrývá jeho selhání. Při svém studiu Písma velmi oceňuji, jak je Bible pravdivá a ani při líčení životních příběhů svých velkých postav nic nepřikrašluje a neidealizuje. Vzpomeňme i na některé další velké postavy – Jákob, Mojžíš, David, Eliáš a v Novém zákoně např. Petr a Pavel. Jak by nám Písmo mohlo podávat pravdivé svědectví o Bohu, když by bylo nepravdivé ve svědectví o člověku?

2/ Tato kapitola z Písma nás dále učí, že my lidé nikdy nemůžeme důvěřovat sami sobě, ale pokud jsme na této zemi, je třeba být na stráži. Abraham byl v tomto období svého života osvědčený muž ve víře, muž mnoha životních zkušeností a přesto se octne v nové krizi, protože opakuje obdobné selhání, jako kdysi na počátku svého života víry, když sestoupil do Egypta, aby zde hledal obživu. Spravedlivý prorok, který se v minulé kapitole tak směle přimlouval u Boha za záchranu obyvatel Sodomy, aniž by k této cestě dostal výslovný příkaz od Boha, odchází na jih do královského města Geraru, aby zde nějaký čas pobýval jako host (gér = host). Protože je přesvědčen o tom, že v této zemi nemůže počítat s tím, že obyvatelé žijí v bázni Boží, má strach, že někdo bude usilovat o získání jeho krásné ženy a jej zabijí. Proto podobně jako kdysi v Egyptě vydává svou ženu za svou sestru. Jak mohl Abraham znovu opakovat stejné selhání, když si chtěl v situaci ohrožení vypomoci lží? Vidíme, že životní zkušenosti jsou vzácným kapitálem, ale nejsou dostatečnou zárukou, že nebudeme opakovat staré chyby. Pravá víra se musí každodenně nově prokazovat, jinak neobstojí. Prožíváme tak spolu s Abrahamem další bolestnou krizi jeho života víry.

3/ Naše kapitola je však také potěšitelným svědectvím toho, že Bůh bdí nad svými dětmi. Jak zlé následky mohlo mít Abrahamovo selhání. Abraham mohl definitivně přijít nejen o svou ženu Sáru krátce před narozením jeho syna a dědice Božích zaslíbení, ale pro svou malověrnost a lež mohl Abraham prohrát a zmařit vlastně celý svůj život. Abraham však znovu prožívá, jak jej Boží milosrdenství zachraňuje od závažných důsledků jeho selhání. Jak by to dopadlo i v našich životech, kdyby do nich nezasáhl sám živý Bůh a neprokázal své milosrdenství a svou lásku a péči o nás? Zatímco Sára je vzata do harému pohanského vladaře, Bůh se mu dává poznat jako nejvyšší Panovník na této zemi. Vládcí v Geraru se ve snu zjevuje. Živý a pravý Bůh promluvil k pohanskému králi řečí, které dobře porozuměl a byla účinná, totiž jako skutečný Panovník, Pán pánů a Král králů: „*Kvůli ženě, kterou sis vzal, zemřeš; vždyť je provdaná.*“ Když se hájí a dovolává se spravedlnosti své i svého národa, protože mu bylo řečeno, že žena je Abrahamovou sestrou, Bůh mu suverénně potvrzuje, že ví, jak to vše proběhlo, ale nekompromisně požaduje: „*Ted' však ženu toho muže navrať, neboť je to prorok. Bude se za tebe modlit a zůstaneš naživu. Nevrátíš-li ji, věz, že určitě zemřeš se všemi, kteří jsou tvoji.*“ Žena Sára je ráno příštího dne Abrahamovi vrácena a spolu s ní

Abímelek daruje Abrahamovi ještě brav a skot, otroky a služebnice a 1000 šekelů jako zadostiučinění. Abraham tak prožil další až neuvěřitelný projev nezaslouženého Božího milosrdenství a slitování.

4/ Každé životní selhání má však své důsledky a pokořuje nás. Je velmi bolestivé, když se pokoření děje před očima širší veřejnosti. To musel zakusit i Abraham. Abímelek si hned za časného jitra nechal zavolat Abrahama a před celým shromážděním mu řekl: „*Jak ses to k nám zachoval? Čím jsem se proti tobě prohřešil, že jsi na mne a na mé království uvedl takový hřích? Dopustil ses u mne něčeho, co se přece nedělá.*“ Boží muž Boží stojí před pohanským králem a musí od něho slyšet, že to, čeho se dopustil, se přece nedělá. Jak je smutné, že muž víry selhal a pohan jej musel napomínat. Je to pokuřující, když musíme slyšet oprávněné výtky od nevěřících. Církev by měla být svědomím světa, ale často v této úloze selhává. Bez pokoření a pokání však není možnost pozdvižení. Skrýt závažný hřích před veřejností se většinou natrvalo nepodaří. Když Bůh dopustí naše pokoření, chce nás tím vést k růstu v pokoře.

5/ Bylo by však chybou, kdybychom na základě tohoto příběhu odsuzovali Abrahama a obdivovali Abímeleka. Bůh hledí na celou záležitost jinak a také jedná jinak, než bychom očekávali. Netrestá Abrahama, který v nouzi lhal, ale Abímeleka, který tím, že Sáru bezohledně a násilně přijal do svého harému, se dopustil zlého svévolného činu, i když to tehdy v případě králů bylo běžné. Abímelek se chlubí též tím, že se Sáry ani nedotkl, ale to nebylo jeho zásluhou, protože sám Bůh mu v tom zabránil. Tato kapitola nás učí, že život Abrahama nebyl tak čistý a neposkvřněný ani po mnoha letech chození ve víře, jak bychom si snad představovali a naopak že ne všichni obyvatelé Kanaánu byli tak morálně zkažení jako ti, kteří žili v Sodomě. Reálný život je často plný rozporů. Lidé naprosto čistí nebo totálně zlí existují pouze ve fikci. Abraham z Boží milosti navzdory svému selhání zůstává Božím prorokem a k prorocké službě patří také přimluvné modlitby za vzpurný lid, jak to jak vidíme při Mojžíšovi (Dt 9,20), Samuelovi (1 Sa 7,5) a Jeremjášovi (42,2). Prorok stojí před Bohem jako zástupce hříšníků a může svou prosbou zachránit vladaře i národ. Tak je na Abrahamovu přimluvu uzdraven abímelek i celý jeho dům. Boží milosrdenství není omezeno pouze na Abrahamovu rodinu, ale týká se též pohanského krále s jeho rodinou i celého jeho národa.

6/ V životě každého Božího dítěte jsou určité události, které nám připomínají naše selhání, ale také životní milníky, které nám připomínají Boží milosrdenství. Abraham si do dalších dnů svého života bere sebou i připomínku svého selhání. Dostává od Abímeleka dar nejen dobytka, ale i služebníky a služebnice mluvící pelištejskou řečí. Tento dar mu jistě není příjemný. I z Boží milosti spravedliví a svatí pro dílo Božího Syna Ježíše Krista zůstávají hříšníky, ale i když je Boží lid nevěrný, Bůh zůstává věrný. Nejen tato starozákonní kapitola, ale celé Písmo směřuje ke dvojímu. Ukazuje nám slabost, křehkost a hříšnost člověka, ano i věřícího člověka, ale především nám ukazuje, jaký je Bůh ve svém neskonalém milosrdenství, věrnosti a pravdě.

Narození syna Izáka a vyhnání Hagary s Izmaelem (Gn 21,1-18)

1/ Narození Izáka je nejviditelnějším a nejzákladnějším naplněním všech zaslíbení, které Abraham ve svém životě přijal od Hospodina. Bez narození zaslíbeného syna nemohl vzejít z Abrahama Bohem vyvolený národ, který přijal do dědictví zaslíbenou zemi a stal se požehnáním pro všechny národy světa, protože z něho vzešel zaslíbený Mesiáš, Ježíš Kristus, Spasitel všech národů. Bůh je věrný, dodržel své slovo, svůj slib. Abraham však musel osvědčit svou důvěru v Boha a trpělivě čekat 25 let. Když Bůh daroval lidstvu něco mimořádného, sám si na to určil čas. Bůh se nikdy neunáhlí, ale také nepromešká správný čas. Čas a jeho naplnění je jedno z velkých tajemství našeho života. Také naše víra je často prověřována právě tím, zda jsme ochotni trpělivě očekávat na naplnění Božích zaslíbení v našich životech. Abrahamovi bylo při narození Izáka již sto let a jeho manželka Sára byla jen o několik let mladší. Bůh naplňuje své zaslíbení o narození syna v době, kdy se to oběma rodičům i nám zdá již nemožným. Zřetelně tak vyniklo to, že narození Izáka bylo Božím zázrakem, ne přirozenou nebo náhodnou událostí. Abraham i Sára, kteří až příliš dobře znali svůj věk a biologické předpoklady se před narozením syna z nedověry smějí ze zprávy, že se jim narodí syn, a o to větší skutečná radost a smích zaznívá po narození zaslíbeného syna. Osmého dne Abraham svého syna podle Božího přikázání obřezal a dal mu z Božího pověření jméno Izák, tj. směje se, smějící se, smích. Jeho matka tehdy prohlásila: „*Bůh mi dopřál, že se mohu smát. Se mnou ať se směje každý, kdo o tom uslyší.*“ Sára je naplněna radostí a spolu s ní se radují i mnozí další. Nic nemůže poskytnout takovou hlubokou radost a uspokojení, jako naplnění Božích zaslíbení po tak dlouhé době čekání. I v dnešní době každý, kdo žije z Božích zaslíbení, smí žít radostným životem, plným naděje a radostného očekávání. Apoštol Pavel nás k tomu vybízí zvláště v epištole Filipským. „*Radujte se v Pánu vždycky, znovu říkám, radujte se!*“ (F 4,4)

2/ Jak je tomu často v lidské zkušenosti, zdroj radosti jedné osoby se může stát příčinou něčí žárlivosti. Příležitostí bylo odstavení kojence, které se událo asi ve třech letech Izáka. Když dítě bezpečně přežilo nebezpečí kojeneckého věku, Abraham uspořádal velkou oslavu. Až do této doby Izmael mohl se svou matkou Hagar rozumně očekávat, že bude jediným Abrahamovým dědicem. Početí Izáka se zdálo nemožným, jeho porod mimořádně nebezpečný a jeho období kojeneckého věku riskantní. Navzdory všemu očekávání však Izák již tím vším prošel a nyní je ohroženo Izmaelovo výlučné dědické právo. Rodinná slavnost byla naplněna silnými emocemi. Radující se matka právě v tuto slavnost vidí, jak čtrnáctiletý Izmael se posmívá jejímu synu Izákovi. Nepěkný výraz „poštívač“, který je použit v ČEP je v hebrejštině participiem od slovesa „smát se“, z něhož je odvozeno i jméno „Izák“. V případě Izmaele se však nejedná o radostný smích víry, ale o posměch, jehož kořenem je pyšná žárlivost. Nevíme přesně, jak se tento posměch projevoval, ale již v útlém věku Izmaele se naplňuje Boží předpověď o tom, v jakého muže vyroste. „*Bude to člověk nezkratný, jeho ruka bude proti všem a ruce všech budou proti němu; bude stát proti všem svým bratrům*“ (16,12). Velkou radost, jíž Sára při rodinné slavnosti prožívala, je vystřídána silnou opačnou emocí, nelítostným hněvem. Abrahama žádá: „*Zapud' tu otrokyni i jejího syna! Přece nebude syn té otrokyně dědicem spolu s mým synem Izákem.*“ Abraham je též z této záležitosti smutný a skleslý a prožívá velké trápení. Do jeho trápení však promlouvá sám Bůh. „*Netrap se pro*

chlapce a pro tu otrokyni; poslechni Sáru ve všem, co ti říká, neboť tvé potomstvo bude povoláno z Izáka. Učiním však národ i ze syna otrokyně, neboť také on je tvým potomkem." Boží cesty v dějinách spásy se lidskému zraku někdy jeví jako záhadné. Nezkroutnou pýchu Izmaele a žárlivost Sáry může svrchovaný Bůh použít pro naplnění svých záměrů. Hned za časného jitra naplňuje Abraham Boží pokyn a propouští Hagar a jejího syna z jejího dosavadního domova.

3/ Hagar beze slova a s velkou bolestí bere na sebe těžký úděl. Vydává se směrem ke své rodné zemi Egyptu jen s malým batohem. Jde a bloudí po stepi. A když došla voda v měchu, odložila své dítě, aby se nemusela dívat na to, jak dítě umírá a rozplakala se. Opět však může prožít, že živý Bůh je Bůh, který vše vidí a slyší. Bůh uslyšel hlas chlapce (Izmael = Slyší Bůh) na Boží posel oznamuje jeho matce, aby o něj dále pečovala a že Bůh z něj učiní veliký národ. Bůh otevřel Hagar oči a ona spatřila studnu s vodou. Zoufalý člověk dobře nevidí a nenachází východiska ze své situace. Dítě dostalo napít a „*Bůh byl s chlapcem*“. O Izmaele a Hagar se Bůh postaral. Žádný národ ani žádný člověk nemůže uniknout z dohledu velkého Boha. Později vidíme, že Izmael a Izák konají své synovské povinnosti – společně pochovávají svého otce Abrahama (Gn 25,9). Izmael a jeho potomci mají své místo před Bohem. Nakonec jak Sára, tak Hagar našli svoje od Boha přidělené poslání. Obě ženy, paní i její služka stojí v protikladu a jejich životní linie jsou odlišné. Stali se symbolem velkého zápasu dvou světů na poli Božího království. Izmael a Izák jsou podle apoštola Pavla symboly dvou světů. Na jedné straně tělesného smýšlení člověka a na druhé straně cesty víry v Boží zaslíbení. Jedni jsou narozeni z ženy otrokyně a rodí se pro otroctví hříchu a druzí jsou narozeni ze svobodné a rodí se ke svobodě (Ga 4,21-31).

4/ V rámci celkového líčení knihy Genesis tato zpráva o Izákově narození a vyhnání Izmaele tvoří rozhodující moment v rozvíjení se zaslíbení daných praotci Abrahamovi. O tomto aspektu hovoří Pavel v Ř 9,6-7: „*Vždyť ne všichni, kteří jsou z Izraele, jsou Izrael, ani nejsou všichni dětmi Abrahamovými jen proto, že jsou jeho potomci, nýbrž 'z Izáka bude povoláno tvé potomstvo'*“. Samotný starozákonní příběh jako mnohé části Genesis vykresluje v životních příbězích různých lidí, jak se projevuje a k jakým koncům vede víra i nevěra, radost a žárlivost, láska a nenávisť, pokorná poslušnost a pyšná svévole. Nad tím vším se však Bůh sám dokazuje jako spolehlivý a milostivý. Je „věrný“ v naplňování svých slibů daných každé osobě. Nejen že dává Abrahamovi a Sáře Izáka, jako jejich vlastní dítě, ale postará se též o Hagar a z jejího syna, Izmaele, kvůli Abrahamovi z něj učiní velký národ (Gn 21,13).

Smlouva Abrahama s Abímelekem (Gn 21, 22-34)

1/ Život patriarchů nebyl naplněn pouze mimořádnými událostmi, vítězstvími nebo krizemi. Jak je tomu v životech většiny lidí, byla zde i dlouhá období jednotvárných činností, v případě Abrahama poklidného pasteveckého a rodinného života. Tento krátký příběh nám dává nahlédnout do všednější stránky existence patriarchy. Začíná zprávou o Abímelekovi, králi Gerar, kterého již známe z kap. 20 a jehož doprovází tentokrát i Píkol, velitel jeho vojska. Navazují na to, že Abraham byl předtím pohostinně přijat v jejich zemi a tak očekávají, že jejich diplomatická cesta bude mít zdárné výsledky. Oba přichází za Abrahamem s návrhem,

aby byla uzavřena dlouhodobá smlouva o neútočení a pokojném soužití. Svůj záměr zdůvodňují Abrahamovi slovy: „*Bůh je s tebou ve všem, co činíš. Proto mi na místě přísahej při Bohu, že neoklameš mne ani mého nástupce a následníka. Milosrdenství, jaké jsem já prokázal tobě, prokazuj i ty mně a zemi, v níž jsi pobýval jako host.*“ Jinými slovy vyjádřeno, Bůh je s tebou a tvůj úspěch je tak evidentní, že se chce ujistit, abych já i moji nástupci mohli pokračovat v pokojném soužití a harmonii s tvými potomky. Jedná se o pozoruhodné potvrzení Abrahamova postavení. Abraham se již „stal požehnáním“ (12,2) a může si povšimnout, že i pohanský král počítá s budoucí existencí Abrahamovy rodiny, i když má zatím jen jediného syna Izáka. Skrze tento lidský hlas Abímeleka jsou Abrahamovi potvrzena Boží zaslíbení.

2/ Abraham je ochoten přijmout Abímelekovu nabídku smlouvy, ale nejprve vyjadřuje stížnost kvůli studni s vodou, kterou mu Abímelekovi služebníci násilím vzali. Přátelství nemůže být tam, kde trvá nespravedlnost. Abímelek se brání a ujišťuje Abrahama, že o této záležitosti doposud nic neslyšel a neví, kdo to provedl. Když se ujistil o Abímelekově čestnosti, Abraham navzdory tomu, že byl poškozenou stranou opatřuje zvířata pro smluvní obřad (byl tím, kdo je měl nablízku) a uzavírá s gerarským králem smlouvu. Dále mu daruje sedm ovcí jako potvrzení faktu, že vykopaná studnice patří Abrahamovi. Abímelek souhlasí a smlouva je potvrzena vzájemnou přísahou. Na památku smlouvy je místo nazváno Beer-šeba (to je Studna přísahy). Abraham tím nejen získává vodu, tak potřebnou pro stáda a lidi, ale Beer-šeba později tvoří jižní hranici zaslíbené země (1 Sa 3,20). Abraham ji smlouvou zabezpečuje svému potomstvu proti nárokům Pelištejců. Obě strany jsou spokojeny. Abímelek a Píkol se navrací se smlouvou, o kterou usilovali a Abrahamovi patří k trvalému užívání studna, kterou vykopali. Naplnění Hospodinových smluv daných Abrahamovi se stává stále evidentnější. Vlastní studnu v zemi Kanaan a obdržel příslib, že zde může pokojně žít. Z vděčnosti Pánu za jeho pokračující věrnost zasadil v Beer-šebě tamaryšek jako památku na tuto událost a mohl zde pokojně pobývat po mnoho dnů. „*A Abraham zasadil v Beer-šebě tamaryšek a vzýval tam jméno Hospodina, Boha věčného. Abraham pobyl v pelištejské zemi jako host mnoho dní.*“

3/ Velmi hluboká starověká studna se nachází poblíž moderní Beer-šeby hned vedle městské zdi až do dnešních dnů. I tato drobnost nás může povzbudit v důvěře, že biblický příběh o smlouvě s Akímelekem se v dějinách skutečně udál. Jaký je však duchovní smysl a význam tohoto příběhu pro nás dnes? Biblická víra v Boha nemůže zůstat jen jako soukromá záležitost každého jednotlivce, ale přináší ovoce a významně ovlivňuje naše okolí. Stane se viditelná a ovlivňuje dějiny národa i celého lidstva. Jestliže věříme v Boha a Bůh je s námi a přebývá v Duchu svatém v nás, pak to určitě má svůj vliv na okolí. Abraham rostl ve své víře i skrze životní těžkosti a krize. Pohanský král vydává svědectví: „*Bůh je s tebou ve všem, co činíš.*“ To bylo velké uznání. Až do dnešní doby platí, že Boží služebník „*musí mít také dobrou pověst u těch, kdo jsou mimo církev*“ (1Tm 3,7). Svět i dnes má ostrý a kritický zrak a sleduje syny a dcery Boží. Kdo dozrává v Božího člověka, toho si všimnou i lidé v jeho okolí. Abraham se stal otazníkem, hádankou, tajemstvím i problémem pro své okolí. Všimli si ho a někteří se jej začali bát. Dobře předvídají, že budoucnost patří tomuto člověku, s nímž je předivný a mocný Bůh. Nejlepší misíí je, když lidé sledují náš život a přivede je to k žárlivosti a touze, být jako my. „*Vzbudím ve vás žárlivost na národ, který není národem, proti národu pošetilemu vás popudím k hněvu*“ (Ř 10,19). Musíme však počítat s tím, že to některé popudí

ke hněvu. Je třeba se připravit i na boj a zápas. Pamatujme však na to, že všechny velké věci v dějinách vyrostli z malého „hořčičného zrnka“. K tomu je však třeba žít tak, aby bylo z celého našeho života zřejmé, že Bůh je s námi ve všem.

Pro Abrahama byla Abímelekova návštěva velkým posilněním víry. Abraham zde začal vzývat jméno Hospodina, Boha věčného. Abímelekovi potomci však později smlouvu neplnili. Pelištejci jsou později v Bibli typem protivníků Božího lidu. Ohrožují Izrael a ruší smlouvy, o které sami žádali. Již po smrti Abrahama v době života jeho syna Izáka o nich čteme. *„Pelištejci zasypali všechny studně, které vykopali Abrahamovi služebníci za Izákova otce Abrahama, a naplnili je prachem“* (Gn 26,15). Když se Izákovi dobře dařilo, ze závidění mu konali mnohé zlé. Jak si mají i v takových případech chovat Boží děti? Jak si Izák počínal? *„Znovu kopal studně, které vykopali za dnů jeho otce Abrahama a které po Abrahamově smrti Pelištejci zasypali. Pojmenoval je stejně jako jeho otec“* (Gn 26,18). Izák je příkladem tichého Božího člověka, při němž se naplnilo Ježíšovo zaslíbení. *„Blaze tichým, neboť oni dostanou zemi za dědictví“* (Mt 5,5). Abraham a jeho potomci prošli mnohými těžkostmi, křivdami a utrpením, ale nakonec oni zdědili zaslíbenou zemi. Nejdůležitějším a nejpotěšitelnějším na tom všem je, že Bůh je s těmi, kdo v něj plně složili svou důvěru. Immanuel – s námi Bůh! *„Je-li Bůh s námi, kdo proti nám? On neušetřil svého vlastního Syna, ale za nás za všechny jej vydal; jak by nám spolu s ním nedaroval všechno? Kdo nás odloučí od lásky Kristovy? Snad soužení nebo úzkost, pronásledování nebo hlad, bída, nebezpečí nebo meč? Ale v tom ve všem slavně vítězíme mocí toho, který si nás zamiloval“* (Ř 8,31.32.35.37).

Nejtěžší zkouška Abrahamova života (Gn 22,1-19)

Není jiného příběhu v celém Starém zákoně, který by se ve své kráse a teologické hloubce podobal příběhu o obětování Izáka. V málo slovech je obsaženo mnoho, že naše dlouhé komentáře je nejsou schopny plně vystihnout jejich smysl. Budeme pouze sledovat hlavní děj a naznačíme, jak tento příběh může hovořit i k nám a do našich vlastních životních zápasů.

1/ *„Po těch událostech chtěl Bůh Abrahama vyzkoušet“* (Gn 22,1). Úvodní slova staví příběh do kontextu 21. kapitoly, kdy se po 25 letech čekání konečně proti všem lidským předpokladům narodil Abrahamovi a jeho ženě Sáře zaslíbený syn Izák. Sára to tehdy vyjádřila takto: *„Bůh mi dopřál, že se mohu smát. Se mnou ať se směje každý, kdo o tom uslyší.“* Nejen šťastná matka, ale i otec a jejich přátelé jsou naplněni velkou radostí, jež se projevuje veselým smíchem. Naplnily se jejich tužby a tak mohou prožívat v klidu a spokojenosti své dny. Jen na krátko však nechá Bůh vyvoleného pooddechnout a pak přichází nejtěžší zkouška Abrahamova života. Je ochoten milovat Boha celým srdcem, myslí a duší? Důvěřuje a je poslušný Bohu naprosto ve všem? Podobně jako Job si ani Abraham nebyl vědom toho, že se jedná o zkoušku jeho víry. Když přichází těžké chvíle do života věřících lidí, je třeba si uvědomit, že se jedná o zkoušku naší víry, naší důvěry v milujícího a milostivého Boha. Nic z toho, s čím přicházíme v životě do styku, není bezvýznamné. Často

věci, kterým nerozumíme, jsou Boží zkouškou. V životě víry za zdoláním každého kopce následuje často ještě vyšší meta. Takové jsou Boží způsoby a zákony zdravého vývoje.

2/ *A Bůh řekl: „Vezmi svého jediného syna Izáka, kterého miluješ, odejdi do země Mórija a tam ho obětuj jako oběť zápalnou na jedné hoře, o níž ti povím!”* Bůh od Abrahama žádá, aby obětoval svého „jediného“ tj. jedinečného syna, syna zaslíbení a naděje. „Syna Izáka, kterého miluješ.“ Bůh tak potvrzuje správnost Abrahamovy lásky k Izákovi a jeho víru v zaslíbení, jež tento syn ztělesňuje. To, co Bůh žádá od Abrahama, obětovat syna Izáka jako oběť zápalnou, připadá našemu rozumu nesmyslná a našemu citu nelidská a krutá. *“Odejdi do země Morija”* připomíná počáteční příkaz odchodu z Cháran. Tehdy se měl Abraham rozloučit s minulostí ztělesněnou otcovským domem, nyní se má rozejít s budoucností, kterou vidí ve svém synu. Bůh dal Abrahamovi syna a nyní jej chce nazpět. Doposud Bůh ke každému svému požadavku připojil i zaslíbení. Zde však panuje jakési tajemné mlčení. Kalvín říká *“Vypadá to, jako by chtěl Bůh pošlapat naději, danou Abrahamovi.”*

3/ *“Za časného jitra osedlal tedy Abraham osla, vzal s sebou dva své služebníky a svého syna Izáka, našťípál dříví k zápalné oběti a vydal se k místu, o němž mu Bůh pověděl.”* Abraham se nezdráhá a nediskutuje a hned z jitra se připravuje na cestu. Rozhodující zápasy může a musí člověk vybojovat vždycky sám. Tento Boží rozkaz nemohl sdílet ani se svou ženou ani se svým synem. Abraham věří a uposlechne, jako by se to rozumělo samo sebou. Již jsme několikrát prožili, že *“otec věřících”* při zkoušce neobstál. Teď však obstojí při nejhroznější zkoušce, jež si dovedeme představit. Je to poslušnost Ducha svatého, který ve zkoušeném působí poslušnost víry jako div. Abraham si zde počíná nečekaně tiše. Nejde o hádanku, ale o zázrak. Věří, že Bůh dané slovo neruší ani tímto rozkazem. Víra se pozná právě ve chvíli, kdy všechny opory selhávají. Víra je poslušnost, jež je ochotna se vzdát i toho nejdražšího. Když člověk uposlechne Boha na slovo, dočká se předivných věcí.

4/ *Když se Abraham třetího dne rozhlédl a spatřil v dálce to místo, řekl služebníkům: „Počkejte tu s oslem, já s chlapcem půjdeme dále, vzdáme poctu Bohu a pak se k vám vrátíme. Abraham vzal dříví k oběti zápalné a vložil je na svého syna Izáka; sám vzal oheň a obětní nůž. A šli oba spolu. Tu Izák svého otce Abrahama oslovil: „Otče!” Ten odvětil: „Copak, můj synu?” Izák se otázal: „Hle, oheň a dříví je zde. Kde však je beránek k zápalné oběti?” Nato Abraham řekl: „Můj synu, Bůh sám si vyhlédne beránka k oběti zápalné.” A šli oba spolu dál.*

Z Beer-šeby to bylo na horu Mórija asi 70 km. Teprve třetího dne cesty je hora na dohled. Ony tři dny byly zřejmě nejtěžší v celém životě Abrahama. Jeho rozhodnutí uposlechnout Hospodinův rozkaz nebylo jen věcí chvilkového zkratového jednání, ale tři dny jde spolu se svým synem Izákem a musí vytrvat ve svém rozhodnutí jej Bohu obětovat. Poslední stádium cesty, kdy šli spolu Abraham a Izák na vrchol hory, bylo zřejmě nejtěžší. Izák nese na zádech dříví k zápalné oběti a Abraham vzal oheň a obětní nůž. Je zvláštní, že Abraham říká svým služebníkům, že se společně s Izákem po obětování zase vrátí. Jde obětovat syna a přece se nevzdává, že se spolu se synem opět navrátí. Vysvětlení můžeme nalézt v Žd 11, *„Počítal s tím, že Bůh je mocen vzkřísit i mrtvé.”* Abraham se svým synem Izákem jdou oba pospolu na vrchol hory a Izák přerušuje mlčení svou otázkou, kdy se uctivě ptá svého otce: *„Hle, oheň a dříví je zde. Kde však je beránek k zápalné oběti?”* Jak odpovědět a vyslovit to, co je pro

milujícího otce nevyslovitelné? Abraham odpovídá slovy, jež jsou zřejmě jeho vroucí modlitbou k Bohu, projevem důvěry k Bohu i prorockým slovem: „*Můj synu, Bůh sám si vyhlédne beránka k oběti zápalné.*“ Izák zřejmě svému otci plně důvěřuje, neříká nic a dál jdou spolu mlčky na vrchol hory.

5/ Když přišli na místo, o němž mu Bůh pověděl, vybudoval tam Abraham oltář, narovnal dříví, svázal svého syna Izáka do kozelce a položil ho na oltář, nahoru na dříví. I vztáhl Abraham ruku po obětním noži, aby svého syna zabil jako obětního beránka. V tom na něho z nebe volá Hospodinův posel: „Abrahama, Abrahame!“ Ten odvětil: „Tu jsem.“ A posel řekl: „Nevztahuj na chlapce ruku, nic mu nedělej! Právě teď jsem poznal, že jsi bohobojný, neboť jsi mi neodepřel svého jediného syna.“ Abraham se rozhlédl a vidí, že vzadu je beran, který uvízl svými rohy v houští. Šel tedy a vzal berana a obětoval jej v zápalnou oběť místo svého syna. Tomu místu dal Abraham jméno „Hospodin vidí“. Dosud se tu říká: „Na hoře Hospodinově se uvidí.“

Na vrcholu vybuduje Abraham oltář, narovnal na něj dříví. Izák se nechal spoutat a položit na oltář. Zřejmě se to děje s jeho souhlasem poddat se Božím rozkazu, jenž byl zjeven jeho otci. Na místě praotec vše připravuje k oběti. V pravý čas však zasahuje Hospodin. Dvakrát jej oslovuje. Abrahamova bohobojnost se osvědčila. Ve zkouškách a pokušeních se pozná, zač stojí víra. Abraham obstál. Bůh mu byl nad syna a nad zajištěnou budoucnost. Abraham se v této zkoušce měl naučit naprosto Bohu důvěřovat. Abrahamova víra se projevila skutkem, když *“položil na oltář svého syna Izáka”* (Jk 2,21). Bůh žehná tam, kde jsou lidé ochotni Bohu obětovat i to nejcennější svého života. Po každé oběti přichází nové požehnání. Chvalozpěv jen jako projev vděčnosti nestačí. Je třeba se naučit i obětovat. Jsme ochotni Bohu vydat i poklad našeho srdce? Můžeme milovat své blízké, ale Boha máme nadevše milovat.

Posel Hospodinův mu zabránil obětovat syna a ukáže mu berana ve spleti porostu, kterého Abraham obětuje na místo svého syna. Abraham dává jméno místu vrcholného zjevení. Je to místo, kde se Hospodin slitovává nad zkoušenými a v zástupné oběti ukazuje na sebe. Abrahamova slova *“Bůh si opatří beránka k zápalné oběti”* (v. 8 v ČSP) se naplnila až v Ježíši, o kterém Jan Křtitel prohlásil: *“Hle, beránek Boží, který snímá hřích světa”* (J 1,29). On je tím velikonočním Beránkem, o kterém zaznělo proroctví *“jako beránek vedený na porážku...aby položil svůj život v oběť za vinu”* (Iz 53, 7.10). Jméno místa *“Hospodin vidí”* (ČEP) *„Hospodin opatří”* (BSP) se stalo významné nejen pro Židy, ale i pro křesťany. Horu v zemi Mórija tradice ztotožňuje s horou Sión, kde byl později postaven chrám a kde se Hospodinu přinášely zápalné oběti. Na místě, kde stával Šalamounův chrám a kde je dnes postavena Omarova mešita, je ještě dnes možné vidět holou skálu, kde podle tradice Abraham byl připraven obětovat svého syna Izáka.

6/ “Přisáhl jsem při sobě, je výrok Hospodinův, protože jsi to učinil a neodepřel jsi mi svého jediného syna, jistotně ti požehnám a tvé potomstvo jistotně rozmnožím jako nebeské hvězdy a jako písek na mořském břehu. Tvé potomstvo obdrží bránu svých nepřátel a ve tvém potomstvu dojdou požehnání všechny pronárody země, protože jsi uposlechl mého hlasu. Abraham se pak vrátil k služebníkům. Vydali se spolu na cestu do Beeršeby, neboť tam Abraham sídlil.”

Příběh končí tím, že posel Hospodinův přísahou potvrzuje zaslíbení dané Abrahamovi a jeho potomkům. Pro poslušnost a ochotu obětovat svého jediného syna cesta víry Abrahama je přivedena k triumfujícímu závěru. Jeho věrná poslušnost je odměněna nad všechna očekávání. Potvrzení těchto slibů dává celé kapitole tak důležité místo nejen v Genesis, ale v celém

Pentateuchu. Hospodinova přísaha daná Abrahamovi je později často připomínaná (Gn 26,3; 50,24; Ex 33,1; Dt 1,8). Zaslíbení sahají daleko do budoucnosti, kdy Abrahamovi potomci budou četní jako písek na mořském břehu, získají zemi a stanou se požehnáním všem národům. Víra je jistota, že Bohu je možné i nemožné – i vzkříšení. Símě Abrahamovo bude nejen početné, ale dokonce obsadí i bránu nepřátel; jako by se tu již ozývalo slavné ujištění dané Kristem Petrovi a církvi (Mt 16,18). Símě praotcovo bude tedy soudit i nepřátele. Abraham se vrací a usazuje se v Beer-šebě. Vrací se spolu s Izákem jakoby vzkříšeným. Bůh žehná i dnes tam, kde jsou lidé ochotni Bohu obětovat i to nejcennější svého života. Po každé oběti přichází nové požehnání. Jen chvalozpěv jako projev vděčnosti Bohu nestačí. Je třeba se naučit i obětovat. Jsme ochotni Bohu vydat i poklad našeho srdce? Můžeme milovat své blízké, ale Boha máme nadevše milovat.

7/ Zpráva o obětování Izáka připomíná v řadě detailů novozákonní pašijní události. Abrahamův pokyn služebníkům, aby zůstali zde, zatímco on půjde dál, aby se modlil, připomíná události v zahradě Getsemane. Izák nese dřevo, na kterém má být obětován! Izák se nechává bez odporu svázat? Pak obětní beránek, který uvízl ve křoví. Obětování Izáka prorocky předchází oběť Velkého pátku. Abraham je předobrazem samotného Boha Otce, který skutečně obětoval svého Syna. „*Neboť Bůh tak miloval svět, že dal svého jediného Syna, aby každý, kdo v něho věří, nezahynul, ale měl život věčný.*“ V Ježíši Kristu se ze všech zaslíbení stává ano a amen. „*Protože sám prošel zkouškou utrpení, může pomoci těm, na které přicházejí zkoušky*“ (Žd 2,18). „*Bůh je věrný: nedopustí, abyste byli podrobeni zkoušce, kterou byste nemohli vydržet, nýbrž se zkouškou vám připraví i východisko a dá vám sílu, abyste mohli obstát*“ (1 K 10,13). Protože Kristus za nás a předběžně už taky za Abrahama prodělal pokušení a zvítězil nad ním, má Kristus taky plnou moc vyslyšet onu velice naléhavou a potřebnou prosbu. „*A nevydej nás v pokušení, ale vysvobod' nás od zlého*“ (Mt 6,13).

Smrt Sáry a její pohřbení na zakoupeném pozemku (Gn 22,20-23,20)

1/ Z vrchu Mórija se vracel Abraham jako hrdina víry, který dosáhl to nejslavnější vítězství svého života. Potom už nenásledovalo nic takového, co by svědčilo o tom, že jeho zápas víry se bude ještě stupňovat. Spíše přichází příznaky blížící se noci, podvečer života víry. V Beer-šebě přijímá Abraham zprávu, že jeho bratru Náchorovi porodila jeho žena Milka 8 synů a ženina 4 syny – tedy celkem 12. Jedna z jeho vnuček je Rebeka, která je jmenována jako jediná vedle svého otce a strýců, protože právě ona se stane Izákovou manželkou. Se vzkříšeným Izákem přijímá tedy praotec poselství o rozmnožení blízkého lidu a v tom i náznak, že se zaslíbení naplní.

2/ Po Evě, pramáti lidstva, je Sára další významnou ženou v Genesis. Sára je pramáti národa Izrael. Její život nebyl snadný. Dvakrát se octla v harému cizího krále pro selhání jejího manžela, který se obával o svůj život. Její otrokyně Hagar jí provokovala svým postojem, kdy si jí pro její neplodnost přestala vážit. Hanbou z neplodnosti trpěla až do svých 90 let, kdy porodila svého jediného syna Izáka. Je jedinou ženou v Bibli, jejíž věk známe. Zemřela v Chebrónu ve věku 127 let. Prorok Izaiáš zmiňuje Sárku jako matku, která v bolestech porodila ty, kdo usilují o Boží spravedlnost (Iz 51, 1-2). V Novém zákoně apoštol Pavel píše o Sáře jako o matce dětí zaslíbení (Ř 9,9). Autor Listu Židům řadí Sárku do galerie svědků víry (Žd 11,11). Když Abrahamovi zemřela manželka Sára, jež byla společnicí jeho víry a povolání, Abraham nařká a oplakává ji. Bůh od nás nežádá, abychom potlačovali své čisté city a bojovali proti nim. I Ježíš plakal u Lazarova hrobu (J 11,35). Smrt Sáry důrazně upozornila

Abrahama na to, že i jemu se blíží konec života. Situace jej donutila, aby zakoupil pozemek pro rodinný hrob.

3/ Abrahamovo vyjednávání s Chetejci je popisováno s východní zdvořilostí, jak tehdy probíhalo obchodní jednání Chetejci vytvořili velký národ v Malé Asii (moderní Turecko) a mají svůj původ od Cháмова syna Kenaana a vnuka Chéta (Gn 10,20). Abraham označuje své postavení mezi nimi jako *“host a přistěhovalec”*. Chetejci poznali, že mají co dělat s mužem mimořádně obdarovaným a nazývají jej uctivě *“kníže Boží”*. Obyvatelé Chebrónu tak vydávají Abrahamovi dobré vysvědčení a přichází s nabídkou, že může pochovat svou zemřelou v nejlepším z jejich hrobů. Když majitel jeskyně třikrát opakuje, že ji Abrahamovi daruje, znamená to v zastřeném a zdvořilém způsobu orientálního vyjadřování, že by se dalo mluvit a prodeji a obchod uzavřít. Nakonec vyjádří nestoudnou kupní cenu a připojí licoměrnou otázku: *„Co to pro nás znamená?”* Cena pozemku 400 šekelů stříbra (asi 5,5 kg) je vysoká (cena otroka byla tehdy 30 šekelů). Nakonec je koupě před svědky uzavřena a peníze vyplaceny. Abraham kupuje od Efróna pole v Makpele naproti Mamre spolu s jeskyní na něm a všechno stromová na poli i na všem jeho pomezí kolem. Abraham trvá na tom, aby mu pozemek nebyl ani darován, ani zapůjčen, ale aby jej získal koupí a mohl jej veřejnoprávně prohlásit za svůj majetek. Doposud žil praotec v zemi, kterou mu Bůh zaslíbil jako cizinec. Vlastnictví rodinného hrob spolu s přílehlým pozemkem v zemi Kenaan přijímá jako znamení a záruku toho, že Boží zaslíbení o vlastnění celé země se splní.

Začínají se tak naplňovat zaslíbení dané Abrahamovi. V tomto hrobě byl později pochován i sám Abraham, jeho syn Izák a žena Rebeka, vnuk Jákob a jeho první žena Lea (49,29-32). Jejich postoj je příkladem pro všechny věřící, jež mají hledět kupředu k naplnění Božích zaslíbení. *“Ve víře zemřeli ti všichni, i když se splnění slibů nedožili, nýbrž jen zdálky je zahlédli a pozdravili, vyznávající, že jsou na zemi jen cizinci a přistěhovanci. Tím dávají najevo, že po pravé vlasti teprve touží”* (Žd 11. 13-14).

Nalezení ženy pro Izáka (Gn 24,1-67)

1/ Předcházející kapitola ukázala, jak Abraham získal důstojné místo k pohřbu své ženy Sáry a zakoupil tak do vlastnictví kousek zaslíbené země. Tato kapitola ukazuje jeho starost o svou rodinu a o naplnění zaslíbení o svém potomstvu. Jedná se o jeden z nejkrásnějších příběhů Staré smlouvy. Abraham zestárnul, ale také se stal zralou osobností. Stárí je příležitostí, kdy Boží charakter má dostatek času dávat věci do pořádku. Bůh dal Abrahamovi svá zaslíbení, ale ta nepůsobí automaticky. Abrahamův úkol spočíval v tom, že se postará Izákovi o nevěstu. Izák, který měl při smrti své matky již 37 let, si nesměl vzít místní kanaánskou dívku. Jeho nevěstou smí být pouze žena z rodné země Abrahama, která by měla odvahu opustit jak dům otce a matky, tak dům své víry a svých bohů. To je zásadní podmínka, má-li se stát ženou Izákovou. Abraham jako stařec pokročilého věku zavazuje svého předního služebníka, zřejmě Eliezera (Gn 15,2) přísahou, aby našel ženu pro Izáka. Na dalekou cestu přes 700 km jej vysílá s Božím příslibem. *“Hospodin, Bůh nebes, který mě vzal z domu mého otce a z mé rodné země, promluvil ke mně a přísahal mi, že tuto zemi dá mému potomstvu; on sám vyšle před tebou svého posla, a ty budeš moci vzít odtamtud ženu pro mého syna.”*

2/ Boží prozřetelnost vedla služebníka přímo k Rebecce. Služebník si vyprosil od Hospodina znamení, která z dívek přicházejících ke studni se má stát Izákovou nevěstou. Toto znamení

má současně odhalit charakteristiky, jež jsou požadovány pro ženu patriarcha, jež má být pracovitá a pohostinná. Pak je služebník schopen přesvědčit rodinu Rebeky, že jí mají propustit, aby se mohla stát Izákovou manželkou. Rozhodující slovo nemá její otec, ale její bratr Lában, který hledí zvláště na materiální záležitosti. Služebník jej informuje, že jeho pán má velké bohatství a Izák je jeho jediným dědicem. Poté zmiňuje, jak se modlil u studny a jak Hospodin vyslyšel jeho prosbu a naplnil znamení, o které služebník žádal. Lában a Bethuel uznávají neodolatelnou moc služebnickových argumentů a zbožně odpoví: *"Toto vyšlo od Hospodina a my nemůžeme tobě říci ani zlé ani dobré. Hle, tady je Rebeka. Vezmi si ji a jdi, ať se stane ženou syna tvého pána, jak mluvil Hospodin."* Po tomto základním souhlase se však pokouší Lában dosáhnout toho, aby Rebeka u nich ještě několik dní zůstala. Služebník trvá na okamžitém odchodu a teprve souhlas Rebeky s okamžitým odchodem rozhodne o tom, že je propuštěna ze své rodiny. Rebeka si počíná podobně jako Abraham, který byl kdysi požádán, aby opustil svůj dům a zemi a šel tam, kam jej Hospodin povede.

3/ Příběh ukazuje, jak byly připravovány svatby v biblických dobách. Izák i Rebeka jsou v tomto procesu pasivní, protože zásadní bylo tehdy rozhodnutí rodičů. Vše je však doprovázeno modlitbami a děje se to pod Boží kontrolou. *"Toto vyšlo od Hospodina"* bývalo užíváno na pozvání ke svatbě. Důležité je též rozhodnutí, že potomci Abrahama si nesmí brát za své životní partnery pohanské obyvatele Kanaánu. Tak to zdůrazňuje i zákon a proroci (Ex 34,16; Dt 7,3; Ma 2,11). Příběh též ukazuje, jak služebník zájmy svého mistra musí stavět na první místo. Abrahamův služebník se nejdříve modlí a pak koná. Je si plně vědom, že všechny záležitosti lidí jsou řízeny Boží rukou a tak chválí Boha, když jeho modlitby jsou vyslyšeny. Příběh je vyprávěn ve světle hlavního tématu celého Pentateuchu – naplnění Božích zaslíbení. Bůh zaslíbil žehnat Abrahamovi (12,2) a to se v příběhu často ukazuje (v. 1a 35). Charakter Rebeky dodává důvěru, že i další etapa naplnění Božích zaslíbení je v dobrých rukou. Není pochyb, že cestu služebníka při hledání nevěsty pro Izáka řídila Boží prozřetelnost a že Bůh sám spojil Izáka s Rebekou v manželský svazek. *"Vzal si Rebeku a stala se jeho ženou. A zamiloval si ji."* V dnešní době vstupují lidé do manželství tak, že se muž a žena do sebe zamilují a vezmou se. Písmo svaté nám ukazuje, že vstupu do manželství má předcházet opravdové a vytrvalé hledání Boží vůle a prosba o jeho vedení. Izák získává potěšení po zármutku nad smrtí své matky v tom, že jako dar od Hospodina přijímá Rebeku a zamiluje si jí.

3/ Manželství není soukromou záležitostí, ale je to záležitost Božího povolání, rodiny, kde má rozhodovat víra a hledání Boží vůle. Manželstvím se Boží plány nesmí rušit, ale upevňovat. Hlavní osobou při plánování Izákovy ženitby měl otec. Dnes to má být pro každého z věřících nebeský Otec. Jsme odkázáni na vedení Ducha svatého. Izák má být nositelem Božího poslání a to vše mohlo úplně ztroskotat nesprávnou volbou životní partnerky. Eliezer se modlil a vše vkládal do Božích rukou. Tím je příkladem i pro nás. Rozhodující není krása, vzdělání nebo majetek, ale charakter člověka, s nímž vstupujeme do manželství. Je třeba se jako Eliezer modlit a přitom používat i rozum. Dobře věděl, jak je důležité, aby žena byla pracovitá a ochotná sloužit. Je požádána o službu a ona jde „druhou milí“, udělá víc, než je od ní žádáno. Kromě obrácení patří svatba k nejdůležitějším událostem lidského života. Je to též velká zkouška našeho charakteru, protože v našich motivech, jimiž se rozhodujeme o svém životním partnerovi, se odhaluje mnohé o tom, o co nám v životě předně jde. Manželství je Božím dílem a apoštol Pavel nazval manželství velkým tajemstvím života. Hledání Izákovy nevěsty je prosyceno modlitebným zápasem a tak se nedivíme, že vzniklo manželství, na

němž spočinulo Boží požehnání. Manželství nám Bůh daroval jako pomoc, ale současně je pro nás i školou života.

Závěr a odkaz Abrahamova života (Gn 25,1-11; Žd 11,8-19)

1/ Hospodin Abrahamovi slíbil (Gn 17), že jej učiní otcem mnohých národů. Po smrti Sáry se Abraham oženil s Ketúrou a má s ní 6 synů. Synové Ketúry, které Abraham obdaril dary, se stali praotci nových národů. Dědicem Abrahama a nositelem duchovních tradic vyvoleného lidu je však pouze Izák. Abraham se dožil 175 let. Znamená to, že v zaslíbené zemi žil životem víry celkem 100 let. „*I zesnul Abraham a zemřel v utěšeném stáří, stár a sytý dnů, a byl připojen k svému lidu.*“ Ani smrt nemůže přervat pouto smlouvy, kterým Hospodin, Bůh živých (Mt 22,32) spojil svůj lid se sebou i navzájem. Abrahamova smrt sblíží Izáka a Izmaele natolik, že spolu pohřbí zemřelého otce. Abraham byl pochován do makpelské jeskyně, kde byla pochována i jeho žena Sára.

2/ Abrahamův život byla tvrdá škola, kterou však statečně absolvoval. Abraham umírá v utěšeném stáří jako muž víry. Jeho velikost byla v tom, že zdravým vývojem procházel nejen v mladém věku, ale i ve stáří až po hrob. Jeho život byl na svědectví jako hořící pochodeň víry. Abraham nás svým životem vyzývá, abychom i my žili životem víry.

3/ Autor novozákonního spisu Židům, když pojednává o tomto největším příkladu víry ve Starém zákoně, vyzdvihuje příklad jeho víry ve dvou základních událostech. 1) Abraham poslušně následoval Božího volání, aby šel do neznámé země. Víra se projevila důvěrou a poslušností, když se vydal na cestu, ačkoliv nevěděl, kam jde. 2) Poslušnost Abrahama se projevila též tím, že byl ochoten obětovat svého jediného syna zaslíbení. Důvěřoval, že Bůh je mocen jej vzkřísit a přijal jej jako předobraz budoucího vzkříšení. Tyto dvě základní události z Abrahamova života nám ukazují, že víra se projevuje důvěrou v Boží zaslíbení a poslušností. V zemi zaslíbené žil jako cizinec a celý život zde provizorně žije ve stanech a svou nadějí upínal k městu s pevnými základy, jehož stavitelem je Bůh.

4/ Víra je základním projevem života Božího lidu. „*Věřit Bohu znamená spolehnout se na to, v co doufáme, a být si jist tím, co nevidíme. K takové víře předků se Bůh přiznal svým svědectvím.*“ Na všech biblických příkladech víry vidíme též to, že Bůh se přiznal k jejich víře a víra přinesla nádherné ovoce v jejich životě. Také my jsme voláni k víře. Také před námi je slavná naděje, naděje věčného života. Autor listu Židům přirovnává víru k závodnímu běhu. „*Proto i my, obklopeni takovým zástupem svědků, odhodme všecku přítěž i hřích, který se nás tak snadno přichytí, a vytrvejme v běhu, jak je nám uloženo, s pohledem upřeným na Ježíše, který vede naši víru od počátku až do cíle*“ (Žd 12,1-2). Je třeba odhodit jakoukoliv přítěž, hřích, jež nám brání v běhu víry. V běhu víry nejde jen o dobrý start, ale i o vytrvalost. Jedná se o běh na velkou vzdálenost, jde o celoživotní běh až do posledního vydechnutí. Při běhu máme mít pohled zaměřený na Ježíše, který nás v cíli očekává a ne na překážky, jež máme zdolávat. Ježíš je původce a dokonavatel naší víry. On sám nám dal nejvyšší příklad důvěry v Boha, když v nadějném očekávání nedbal na potupu a vytrpěl kříž, a tak skrze utrpení vstoupil v Boží slávu. My smíme následovat v jeho šlépějích, důvěřovat mu a počítat s jeho vedením a pomocí.

Obsah

Příběh Abrahama, Otce víry (Gn 11,27- 25,11).....	1
Povolání Abrahama – Gn 11,27-12,9; Sk 7,3-4.....	1
Abraham v Egyptě (12,10-20).....	3
Rozchod Abrahama s Lotem (13:1–18).....	5
Abraham zachraňuje Lota (Gn 14, 1-24).....	7
Smlouva s Abrahamem (Gn 15).....	11
Sáraj a Hagar (Gn 16).....	14
Obnovení smlouvy a změna jmen (Gn 17).....	17
Abrahamovi hosté (Gn 18,1-15).....	20
Abraham přítel Boží, přímlovce a modlitebník (Gn 18,16-33).....	22
Záchrana Lota a zničení Sodomy (Gn 19).....	24
Nová krize v Abrahamově životě víry (Gn 20,1-18).....	27
Narození syna Izáka a vyhnání Hagary s Izmaelem (Gn 21,1-18).....	29
Smlouva Abrahama s Abímelekem (Gn 21, 22-34).....	30
Nejtěžší zkouška Abrahamova života (Gn 22,1-19).....	32
Smrt Sáry a její pohřbení na zakoupeném pozemku (Gn 22,20-23,20).....	35
Nalezení ženy pro Izáka (Gn 24,1-67).....	36
Závěr a odkaz Abrahamova života (Gn 25,1-11; Žd 11,8-19).....	38